БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 211 (13527)
1971 оной сентябрийн 7, вторник

Сэн 2 мүнгэн

...НЭ ШАТАДАХИ МУРЫСӨӨН

...эз ороноймнай арадай ажахые хүгжөөхэ, ажалшадай байдал һуудал ...улха талаар Коммунис партиин хараалһан түсэбүүдэй амжал... дүүргэгдэхэ байһаниинь хүдэлмэришэд, таряашад ба интелли... үнэн сэхэ, оролдосото ажалһаа сүм дулдыдаха болоно. Эгээл тии... манай экономическа программа хадаа социалис байгуулал... ...сэлшэ, ажалша ба зохёон бүтээгшын гайхамшагта шэнжэ ша... ...дэ шэнгээһэн совет хүндэ байһан асари ехэ хүсэнүүдые гүйсэд ...дараажа шадаха үргэн ехэ партийно-эмхидхэлэй, политическэ, ...талай, хүмүүжүүлхы хүдэлмэреэр бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ ...й XXIV съезд дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ һэн.

...дэр «Правдада» толилогдоһон «Социалис мүрысөөнэй эмхидхэ... ...шадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй ...энэ нангин зорилгоор нэбтэрэнхэй. Коммунис байгуулалтын мүноо ...рысөөнэй удха шанар, илгаа болон уг зорилгонуудые гүнзэгы... ...барилха зуураа, тус тогтоол партийна, советскэ, профсоюзай ...хын органуудта ажалшадай зохёон байгуулха шэнэ дэбжэлтын ...нуудые заабарилна.

...н багшын заабаряар бии болгогдоһон социалис мүрысөөн хадаа ...н хүсэнүүдые хүгжөөлгын, үйлэдбэриин харилсаануудые шэ... ...һайжаруулгын, хүнүүдые хүмүүжүүлгын ба тэдэниие үйлэдбэ... ...лбэрилгэдэ хабаадуулха талаар ашаг үрэ ехэтэй арга нүхэсэл ...байһан. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд юһэдэхи табан ...үсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хүсэ ехэтэ хүдэлөө үүс... ...йна. Москва болон Ленинградай ажалшадай үүсхэл бүхы орон ...дэлгэржэ, продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэдэ, шанарай ...үрэ дүн һайжаруулгада, үйлэдбэриин хүсэнүүдые болзорһоонь ...ашалгада оруулхын түлөө тэмсэл болон алдаршаа. Гэбэшье эко... ...а талаар партиин съездын баталан абаһан, шиидхэбэри бэелүүл... ...мүрысөө эмхидхэлгые эрид шууд шэнэдхэн һайжаруулха, энэ ...бии байһан дутагдалнуудые усадхаха эрилтэ табина.

...о үеын научно-техническэ революциин эрхэ байдалда социалис ...эн удха шанар бүри үргэдэнэ. Арадай ажахые хүгжөөлгэ ба ...ые хүмүүжүүлгэдэ социалис мүрысөөн шэнэ шэнжэ шанартай ...үргэхэ болоно. Тэрэнэй гол зорилгонь гэхэдэ, ажалай бүтээсые ...лгэ ба үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо хэрэгтэ хамаг хүсэ ...гээр элсүүлгэ мүн. Олониитын эдэбхи үүсхэл дэмжэн, кол... ...эндэ зохёон байгуулха хэрэгтэ анхаралтайгаар хандаха, техни... ...научна талаар хуушарһан, таарахаяа болиһон ябадалдаа тэсэ... ...рхэ байдал байгуулха хэрэгтэй.

...өөндэ хабаадаһан элдэб бүлэгүүдэй үмэнэ ниитэ зорилгын та... ...ай хамта бүлэг бүхэн өөрын тодорхой зорилготой байха ёһотой. ...нностьда нэн түрүүн шэнэ техникэ, түрүү технологи зохёон ...ын болзор түргэдхэхэ, үйлэдбэриие бүхы хэмжээгээр урлан ...хэ, тэрэниие комплексно аргаар оньһожоруулха ба автомати... ...жалай эмхидхэл, үйлэдбэри ба хүтэлбэриие шэнэдхэн һайжа... ...ухала. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй уялга юуб гэхэдэ, эр... ...шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, тэрэнэй өөрынь үные ...уха, бүхы ургамалнуудай ургаса ба мал ажалай ашаг шэмэ эрид ...шэлүүлхын түлөө тэмсэхэ, колхоз, совхозуудай материально... ...э бааза бэхижүүлхэ, үйлэдбэриие электрификацилга ба хими... ...газараа элдүүрилэн ашаглалгые түргэдхэхэ болоно.

...лис мүрысөөн гээшэ ажалшадай өөһэдынь үүсхэхы удха ша... ...дото хэрэг мүн. Олониитын патриотическа энэ хүдэлөөнэй де... ...кка үндэһэ һууриие һайнаар хүгжөөжэ, тэрээндэ ёһо тэдыгээр, ...рогоор хандаха ушарые эрид шууд усадхажа, ажалша коллек... ...үүргэ дээшэлүүлхэ эрилтэ парти табина. Мүрысөө үүсхэхэ та... ...мэридэ эгээл зүб хараа шэглэл гэхэдэ, мүрысөөнэй үрэ дүн оло... ...эндэ табиха, сасуулан харуулха, түрүү дүй дүршэл бодотоор ...ленинскэ ёһо гурим болоно. Урмашуулгын хэмжээ ябуулга... ...лангаа моральна талаар урмашуулга зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ ...ехэ удха шанартай. Ажал ба ниитын зөөридэ коммунис ёһоор ...үзэл бодолой талаар эрхим шэнжэ шанартайгаар хүнүүдые хү... ...дэ, ажалай журам ба эмхи гурим бэхижүүлгэдэ мүрысөөн ...гаар хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Мүрысөөндэхи договорно гурим ...тэрэнэй элдэб арга боломжодо үргэн харгы олгохо шухала, ...ы коллективнэ түсэбүүдые зохёолгодо, мэргэжэлэй талаар ажал ...мүрысэлгэ, шадабари мэргэжэлэй талаар конкурснуудые ...гэхэ мэтэшэлэн. Социалис уялгануудые зохёохо ба баталан ...ргэ ехэ юумэн хэгдэхэ болоно. Эдэ уялганууд түсэбтэ даалга... ...та үндэһэлэн, хубиин уялга ба ажалшадай дурадхалнуудые ха... ...ан, үйлэдбэриин нөөсэ элсүүлгэдэ нүлөөлхэ ёһотой. Хэгдэһэн ...риин дүнгүүдые сасуулан харахадаа, нэн түрүүн абтаһан түсэ... ...гаар табигдаһые, мүн хэр дүүргэгдэһые, тэрэшэлэн үйлэдбэ... ...эһэн гаргашын хэмжээе харaада абаха шухала.

...хы эрилтэнүүд мүрысөө эмхидхэлгын түлөө ажахын хүтэлбэри... ...инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэр... ...ай харюусалгые дээшэлүүлнэ. Эгээл гол шухалань гэхэдэ, мүры... ...даһан хүн бүхэндэ ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха эрхэ бай... ...ха түрүү дүй дүршэл ашаг үрэ ехэтэйгээр дэлгэрүүлхэ, хүдэл... ...мэргэжэл дээшэлүүлхэ, научно-техническэ ба экономическа ...ехитэйгээр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

...лис мүрысөө, ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөө ...хүгжөөхэ тушаа анхарал табиха зуураа, партиин Центральна ...партийна организацинуудта ехэ эрилтэ табина. Партийна орга... ...ба бүгэдэ арадай энэ хүдэлөөндэ коммунистнуудай хүтэлбэрил... ...хангаха, мүрысөө эмхидхэлгые шэнэдхэн һайжаруулхын тула ...й ажал ябуулга хинан шалгаха эрхэсэ хүсэд дүүрэнээр хэрэг... ...ысөө хүгжөөлгэдэ ниитэ политическэ хүдэлмэриин бүхы арга ...е хэрэглэхэ уялгатай. Энэ хэрэгтэ профсоюз ба комсомолой ...улгын хүтэлбэри һайжаруулжа, мүрысөөнэй асуудалаар тодор... ...дүршэл ба зохёохо шадабариие гүнзэгыгөөр ниитэлэн харуулдаг ...о талаар хэблэл, телевидени, радио, киножурналистинын үмэнэ ...боломжо бии гээшэ. Тэдэнь олониитын зохёохы эдэбхи үүсхэл ...ын бодото һургуули болохо ёһотой.

...лис мүрысөө эмхидхэлгые һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай ...олитическэ ехэ удха шанартай документ, хэрэг бэелүүлгын ...хүтэлбэри мүн. Энэ тогтоолой үндэһөөр коллектив бүхэнэй ...шэнжэлэн хаража, саашанхи хүдэлмэридөө тодорхой тобшолол ...гтэй.

...ленинскэ партиингаа Центральна Комитедэй уряада харюу ...эз ороноймнай ажалшад социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэл... ...КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, коммунизм бай... ...ари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа эл... ...йнэ.

«Правдын» сентябриин 6-най түрүү бэшэг.

АГУУ ОКТЯБРИИН 54-дэхи ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

БЭШҮҮРЭЙ совхозой механизаторнууд Зэдын аймагай Ленинэй орденто Борьёогой совхозой механизаторнуудай н э э м э л бэшэгтэй танилсаад, бүхы таряагаа 20 үдэрэй туршада сүм хуряажа абаха гэжэ шиидэбэ. Сухой-Горожни, Бэшүүр нютагай таряалан дээрэ эртэ үглөөнһөө үдэшын боро хараан болотор талын онгосонуудай хүнхинөөн замханагүй. Комбайнууд болон автомашинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула техническэ туһаламжын хоёр машина үдэр һүнигүй полинууд дээрэ ябалсана.

Энэ жэлдэ совхоз 7.000 гектар таряалангай га бариһөө 16—17 центнер ургаса хуряаха гэхэ гү, али бүхыдөө 30 мянган центнер орооһо гүрэндэ тушааха байна.

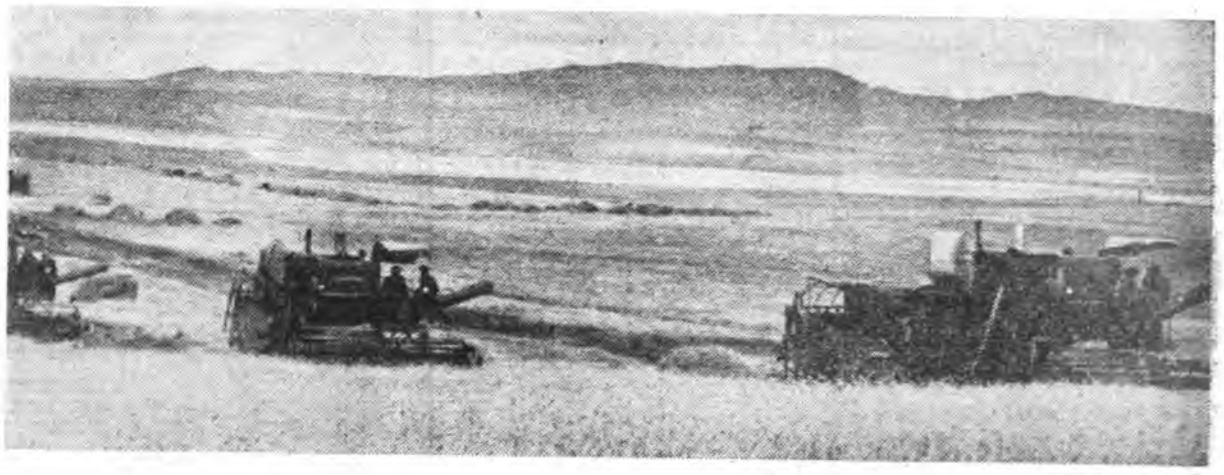
—Үглөөгүүр эртэлэн поли дээрэ гаранабди. Шүүдэрэй хатахатай сасуу, хоолосуудаа ганхылган, шарлашаһан орооһо сэхэ хадажа, хүсэд болоодүйень амяарлан хаданабди,—гээд, Новосретескэ отделениин тракторна бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой Павел Федотович Слепнев хөөрэнэ.

Ф о т о р е п о р т а ж

Тус бригадын 1730 гектар шэниисын талмайһаа дунда зэргээр 20 центнер орооһо хуряажа абахые хараална.

Совхозой түрүү комбайнернууд Дамдин Тубанов, Дмитрий Кузнецов, Цыдып Дабаев, Дорофей Слепнёв, Михаил Баженов, Анатолий Афанасьев, Иван болон Василий Григорьевтон үдэртөө 15—20 гектар таряа хадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тракторна бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой Павел Слепнев; суута механизаторай бригадын бүлэг комбайнернууд Сухой-Горожни гэжэ нютагта шэниисэ сэхэ хадажа ябанад; үнинэй механизатор Георгий Болонев.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

Борьёогой совхозой механизаторнуудай үүсхэл дэмжэнэбди

ТОМО ОТРЯДУУД ХҮСЭТЭЙ

Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ орооһо таряанай баян ургаса абахын, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын тула ажахымнай механизаторнууд, мэргэжэлтэд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Тарилгада эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ хэрэглэгдэһэн, хабарай тарилгын хүдэлмэри һайн шанартайгаар ябуулха хэмжээнүүд абтаһан байгаа. Орооһото ургамалнуудай таригдаха газарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа һэн. Таряалан дээрэхи буртаг үбһэн үгы хэгдэһэн байха юм.

Эдэ бүгэдын ашаар байгша ондо яһала һайн ургаса гаранхай. Мүноо үедэ хара таряанай гектар бүриһөө 15 центнер, шэниисын га бүриһөө 16-17 центнер таряан хуряагдана. Уридшалан багсаагаад үзэхэдэ, бүхы 4700 гектар тарилгынгаа га бүхэнһөө дунда зэргээр 16 центнерһээ доошо бэшэ таряан абтахаар байна. Энэмнай ажахын механизаторнуудые улам урмашуулжа, ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулна.

Һаяхан ажахын механизаторнууднай Зэдын аймагай Ленинэй орденто Борьёогой совхозой механизаторнууд болон мэргэжэлтэдэй хандалга бэшэг зүбшөөн хэлсэжэ, социалис мүрысөө улам хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлбэ. Комбайнер тракторист, жолоошон бүхэн урдаа тодорхой зорилгонуудые табижа, баян ургасаяа заашье гээлтэгүйгөөр, түргэнөөр хуряажа абаха гэжэ шиидэһэн байна.

Һүүлэй мэдээгээр ажахыдамнай мянгаад гектар таряан хадагдаад, тэрэнэй 400 гектарынь хуряагдаа. Гектар бүриһөө 15—16 центнер таряан суглуулагдана.

Таряагаа бидэнэр поточно аргаар хуряанабди. Эгээн түрүүн ЖВН-6 жатканууды хабсаргаһан 9 комбайн таряае амяарлан хадаад үнгэрнэ. Хойноһоонь 24 комбайн нэгэ отряд болгогдожо, баал суглуулан сохино. Энэ отрядые агроном нүхэр Злыгостев хүтэлбэрилдэг. Тэрээндэ туһалхаар инженер нүхэр Пахутов, слесарь-наладчик нүхэр Павлов табигданхай. Тэдэнэрэй мэдэлдэ техническэ 2 автомашина, гагнуури хэхэ агрегат үгтэнхэй. Комбайнуудһаа таряа зөөхэ автомашинанууд мүн лэ тэдэнэрэй мэдэлдэ ороно.

Иигэжэ комбайнуудые олоорнь нэгэ газарта хүдэлгэхэдэ ашаг үрэ ехэтэй байһаниинь элитэ. Энэ ушарта тоо бүридхэгшэд, харуулшад, өдөө бэлдээшэд үсөөн хэрэгтэй болохо байна бшуу. Мүн автомашинануудые һаадгүйгөөр хэрэглэхэдэ, комбайнернуудта техническэ туһаламжа үзүүлхэдэ зохид байна ха юм. Мүноо үедэ энэ бүлэг комбайнуудһаа гараһан таряа зөөхөөр 8 автомашина табигданхай.

Комбайнуудһаа ороһон таряан тэрэ дороо сэбэрлэгдэн хатаагдана. Энэ хүдэлмэри түхэреэн сүүдхэ соо ябуулагдана. Юуб гэхэдэ, манай ажахы бүхыдөө һайн сортын, эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ республикынгаа ажахынуудта бэлэдхэхэ уялгатай. Тиимэһээ орооһо сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри айхабтар ехэ байдаг. Үрэһэнэй орооһые агаараар үлеэлгэжэ хатаанабди. Орооһо сэбэрлэхэ, хатааха, тэрэниие зүбөөр хадагалха, гүрэндэ тушааха хүдэлмэриие ажахын главна агроном Виктор Евдокимович Вахрунов ударидана. Мүнөө тоог дээрэ орооһо сэбэрлэхэ «Леткус» гэжэ шэнэ машина тодхогдоо.

Энэ жэл манай ажахы гүрэндөө 4 мянган центнер таряа тушааха түсэбтэй. Мүнөө арга боломжонуудаа хаража үзөөд, Борьёогой совхозой таряашадһаа жэшээ абажа, гүрэндөө түсэбһөө гадуур адагынь 2 мянган центнер таряа тушааха гэжэ шиидээбди. Эдэ үдэрнүүдтэ түрүүшын 500 центнер таряан гүрэнэй амбаарта оруулагдаад байна.

Ургаса хуряалгын урда тээ ажахын дирекци, партком социалис мүрысөөнэй гурим тодорхойлжо, баталһан байна. Тэрэнэй ёһоор мүрысөөнэй дүн 7 хоног бүри согсологдожо байха юм. Энэ үедэ 185 гектарһаа бага бэшэ таряа хадаһан, 130 гектарһаа бага бэшэ баал суглуулһан комбайнерта дамжуулгын Улаан вымпел барюулагдажа, ажалай солын түг үргэгдэхэ. Сезон соо 400 гектарһаа бага бэшэ таряа хадажа, хуряажа, 5 мянган центнерһээ доошо бэшэ таряа сохиһон комбайнерта «1971 оной ажахын эрхим комбайнер» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ, Хүндэлэлэй грамота, 150 түхэриг мүнгэн шан барюулагдахаар хараалагданхай.

Комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ мүнөө дээрээ Ермил Лаптев, Пантелеймон Тугаринов гэгшэд түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр таряа амяарлан хадахадаа үдэрэй даабари 1,5 дахин дүүргэжэ, үдэртэ 25 гектарай таряа унагаана.

Таряанай баал суглуулан сохихо хүдэлмэридэ комбайнернууд Иннокентий Макин, Базар-Сада Цыденов, Максим Бужинаев, Василий Генинов гэгшэд шалгарна.

Борьёогойхидой уряае дэмжэхэ зуураа ажахын бүхы механизаторнууд таряа хуряалга дээрэ үдэр бүриингөө даабари 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэхэ байһанаа мэдүүлэө. Олохон комбайнернууд сезон соогоо 600—650 гектарай таряа хуряаха уялга абанхай.

Комбайнернуудай ажал автомашинын жолоошодой һайнаар хүдэлһэнһөө дулдыдаха байна. Тиимэһээ жолоошоднай оролдосотойгоор ажаллана. Жолоошод Иван Тугаринов, Валентин Аграновский болон бусад ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Комбайнуудай таряагаа хуряажа абахалаар лэ хойноһоонь һолоомо суглуулха, намарай паар хахалха отрядууд табигдаха байна. Һолоомо суглуулха отрядые ажахын главна инженер Нестер Григорьевич Богданов хүтэлбэрилхэ. Тэрэнэй мэдэлдэ 10 трактор үгтэнхэй. Мүнөө энэ отряд үбһэ хуряалга дүүргэхэеэ байна.

Манай ажахын механизатор, мэргэжэлтэд шэнэ ургасаяа түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа, һолоомоёо бүхыдэнь суглуулжа, һурилжэ абаха, намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэхэ талаар абаһан уялгаая амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэжэ найданабди. Энэмнай Агууехэ Октябриин социалис революциин 54 жэлэй ойдо манай ажалай бэлэг болохо бшуу.

А. ПЛОТНИКОВ,
Ивалгын ОПХ-гай директор.
И. ХАРЖЕЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин экономист.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР М. Т. КИМЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА

Буряадай АССР-тэ партийно-совет хүдэлмэриин мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан тусхайта пенсионер нүхэр Матвей Тимофеевич Кимые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Т. ЕЛАЕВА.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной сентябриин 6.

ШАРГАЛ ШЭНИИСЫН УРАСХАЛ

...лхозой түб — Ноёхоной баруун тээ ...ог Залаа һуриһаа улам саашалхада, ...аргын хоёр тээгүүр захагүй нэмжыһэн ...шарлан хабтайна. Эндэ «СКД-5» ...й долоон комбайн хойно хойноһоо һу... ...ан, арьягар бүдүүн хоолостой шэ... ...н ута унжагай баалнуудые дамжан, ...гоор «залгижа», аалихан урагшаа ...ээ. Тиигээдшье уданшьегүй хоёрдо... ...комбайниинь нэгэ хэды абяа үгэһөөр ...бо. Хэдыхэн сагай үнгэрэмсөөр, ...та-Нуурай шахтоуправлениин АТХ-гай ...шон Григорий Чебунинай сэнхир-хү... ...рэтэй автомашина зүүн тээһээ ондо... ...о гүйлгэһөөр ерэжэ, орооһотой ...хажуушаа һоройжо гараһан ута ...байшалай.

...томашинын жолоошон Григорий Чебу... ...на сооһоо гараха үедөө комбай... ...Гомбожаб Рабдановта хандан:

— Яаж зогсонхой гүт? — гэжэ мэг... ...гэнөөр асууна.

— ... байгдаа. Автомашина нэмэ... ...хэ гэлсэнэгүй гү?

— Юрэдөөл, абяан үтыл һэн. Урдаа ортохоёо болёобди гэжэ агрономдо хэлээл һэм. Үшөө хоёр автомашина нэмэжэ үгөөгүй һаань, аргагүй болоол даа.

— Тиимэ, тиимэ. Нэгэ эрьесэһээ гурба-дүрбэн бункер орооһон гарана бшуу, — гээд, комбайнер Гомбожаб Дашиевич баяртайгаар үгэлнэ.

Үнэхөөрөөшье мүнөө жэл хабарһаа хойшо хура бороотой, шииг нойтоор элбэг байжа, эндэхи таряалан аргагүй һайнаар ургаа. Тиин колхозой механизаторнууд энэ ургууһан шэниисынгээ баян ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула булта оролдоно.

— Һүүлэй үедэ хура бороо орожо, пилээд һаатуулаа. Сагай уларилай хэды тогтууригүй байбашье, нарата сэлмэг үдэрнүүдтэ таряа хуряалгала эршэмтэйгээр ябуулаагүйдэ аргагүй болонхой. Заримдаа үглөөгүүр яһала сэлмэг аад лэ, үдын һүүлээр гэнтэ бүрхэжэ, аадарладаг нэгэл муутай болонхой. Мүнөөшье... — гээд комбайнер Самбу Цоктоев тэ-тэриин баруун-хойтохи хаягаар бөөгнэрһэн үүлэн тээшэ харан, хүндөөр һанаа алдана.

Эндэ бүхыдөө 275 гектар шэниисэ сабшагдажа, баал болгогдон унагаагданхай. Тиин эдэ, долоон комбайнернууд энэ таряалангаа түргэн болзорто хуряажа абахын тула комбайнуудаа нэгэшье зогсоонгүй, үглөөнһөө үдэшын бүрэнхы болотор хүдэлгэхөөр шиидэнэ.

Таряа хуряалгын эхилхэтэй сасуу, тус колхоздо Галуута-Нуурай шахтоуправлениһээ, Улаан-Үдын 82-дохи мостопоездын болон аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлһээ хэдэн автомашина орооһо зөөхөөр эльгээгдэһэн юм. Теэд эдэ бүхы автомашинануудынь булталаа орооһо зөөлгэдэ хабаадуулагдахаар бэлэн бэшэ. Юуб гэхэдэ, олонхи автомашинануудынь ерэхэһээ хойшо эбдэрээд һаланагүй. Тиихэдэ сельхозтехникынхидһээ бэшэнь нэгэшье брезентэгүйнүүд юм.

— 82-дохи мостопоездын 5 автомашина ерэнхэй. Тэдэнь булталаа хуушарһан, кузовуудынь хахаржа соорошонхой. Эдэ автомашинануудайнь хоёрынь гурбадахи үдэрөө гаражда заһабарилагдажа байна. Нүгөөдүүлынь силос зөөлгэндэ ябана. Юрэдөөл, нэрэ зүүжэл эльгээгдэһэн автомашинанууд гэхэдэ, алдуу болохогүй, — гээд, колхозой агроном Дугаржаб Цырендашиевич Бадмаев гомдолтойгоор мэдүүлнэ.

— Үнэхөөрөөшье барилгашадай дурсагдагша организациин хүтэлбэрилэгшэдэй таряа хуряалгада зорюута эгээл хуушан автомашинануудаа түүбэрилэн шэлэжэ эльгээһэниинь ехэл гэмшэлтэй. Хараха янзада, эдэ автомашинануудынь хуу һангиршанхай, орооһонһоо байха силосшье зөөжэ бирахагүй гэхээр. Урдандаа таряа хуряалтада шэнэ автомашинануудаа һайса шалгаад эльгээгшэ бэлэй. Мүнөө жэл юундэшьеб хуушан автомашинануудаа шэлэжэ, хаража шалганшьегүйгөөр эльгээгээ. Бидэнэй тэрэ бүри абаад ерэхэ бризентэшье үгы һэн гэжэ 82-дохи мостопоездын автомашинануудай жолоошод сэхыень хэлэнэ. Энээнһээл боложо тус колхозой механизаторнууд тухашаржа байна бшуу.

Дурсагдагша колхозой 1 отделениин таряашад бүхыдөө 2.340 гектар шэниисэ хуряаха түсэбтэй юм. Комбайнернуудай мэдүүлһэнэй ёһоор, мүнөө эндэхи таряаланһаа гектарай дунда зэргээр 13—14 центнер орооһон абтана. Энэнь яһала һайн гэээшэ ааб даа.

— Бидэ сабшалга суглуулга хоёроо ехээр алгасалдуулхагүйе оролдонобди. Һаядаа таряа сабшажа унагаадаг бүлэгэй хэды комбайнууд баал суглуулгада хүдэлгэгдэхэ. Иигээд лэ түрүүшын хюрүүгай унамсаар таряамнай жэгдэ эдеэшэхэнь. Тиихэдэнь зарим комбайнуудай сэхэ хадаха, — гэжэ үнинэй суурхаһан комбайнер Гомбожап Дашиевич Рабданов хөөрэнэ.

Һүүлэй дүнгөөр тус колхоз гүрэнэй амбаарта 5 мянган центнер түрүүшын шаргал шэниисэ оруулаа. Түсэбынь 8 мянган центнер юм. Эдэ үдэрнүүдтэ хараалһан зорилгоёо сүм бэелүүлжэ, үлүүлэн дүүргэхээр шиидэнхэй. Гадна, таряа хуряалга Түхэмэй, Табхарай, Дээдэ-Дэбын шэниисын нэлэнхы полинуудта улам эршэмтэйгээр ябуулагдана.

— Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, хараалһанаа бэелүүлхэл байхабди. Гансал һаядаа хура бороо орожо, ехээр бү һаатуулһай даа. Иимэ таряалан хуряахада сэдьхэлдэшье хүнгэн амар шэнгил, — гээд, Андрей Балданов тараха дээрээ омог баятайгаар мэдүүлээ бэлэй.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корреспондент.

Сэлэнгын аймаг,
XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд манай «Байкал» гэжэ һуралсалай ажахын малшадые ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулна. Ороной арадай ажахые улам саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар партиин съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые һайшаажа, тэдэнэр шэнэ юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын тулада дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абанхай. Тобшолон хэлэбэл, үнеэн бүриһөө 4800 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, гүрэндэ 14.100 центнер һү худалдаха гэжэ шиидэнхэйбди. Энээнээ дүүргэжэ шадабал, түсэбөө холо үлүүлхэ болонобди.

Жэлэй эхилһэнһээ хойшо наймадахи һара һаяхан дүүрэбэ. Энэ хугасаада манай һаалишад «Абаһан уялгаяа дүүргэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэ» гэһэн эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Үһан үерлэжэ, нуга сабшалан, бэлшээри үһанда абтажа, нилээд бэрхэшээлэй ушарһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье хүн зоной урма зориг хухараагүй, ажалайнь эршэ улам шангадана.

Түсэб, уялгануудай дүүргэлтэ хангахын тулада манай партийна бюро, профсоюзай рабочком, коммунистнууд нилээд оролдолго гаргана. Нэн түрүүндэ малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэниие зүбөөр хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ анхарал хандуулнабди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар бидэнэр бага зэргэ дүй дүршэлтэй болоһон байнабди. Ажахыдамнай социалис мүрысөөнэй ямараар эмхидхэгдэһэнтэй Улаан-Үдын аймагай колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнар, республикын совхозуудай рабочкомуудай түрүүлэгшэнэр ерэжэ танилсаа һэн.

Социалис мүрысөөн хайшан гэжэ эмхидхэгдэнэ гээшэб?

Нэн түрүүндэ мүрысөөнэй зүб гүрим табиха шухала. Энээнэй тулада ажахыда байһан нөөсэ элирүүлхэ, мүрысэгшэдэй арга боломжонуудые зүбөөр сэгнэхэ ёһотойбди. Ажахымнай һү һаалиин фермэнүүдэй үйлэдбэриин эрхэ байдал аб адлихан бэшэ ха юм. Гурбан фермэтэйбди. Малайнь тоо толгой, ашаг шэмэнь адли бэшэ. Түбэй фермэдэ һү ехээр үгэдэг сэбэр үүлтэрэй үнеэд суглуулагданхай, эндэ ажал хүдэлмэриин онь-һожоруулгашье һайн. Харин Гүрэльбын фермые абажа харабал, эндэ малнуудшье үсөөн, ашаг шэмээрээшье, үүлтэрээрээшье нүгөөдэхидөө хүрэхэгүй юм. Һаалишад, мал адуулагшадтай һайса хөөрэлдэжэ, эдэ бүгэдые хэлэжэ, ойлгуулжа үгэбэбди. Теэд тэдэнэр энээниие өөһэдөөшье һайнаар ойлгоно, мэдэнэ ха юм. Түбэй фермынхид үнеэн бүриһөө 5100 килограмм, гүрэльбынхид — 4100 килограмм һааха уялга абаа.

Гадна мүрысөөндэ илахын гула түсэб даабари үлүүлэн дүүргэхын хажуугаар һайн шанартай һү, мяха гүрэндэ худалдаха, фермэ дээрээ зоотехническэ эрилтэнүүдые хүсэд дүүргэжэ байха, ажалай журам наринаар сахиха гэжэ мүрысөөнэй гуримаар хараалагданхай.

Фермэнүүд хоорондын мүрысөөнэй дүн һара бүридэ, һаалишадайхи — үдэр бүри согсологдожо, олондо мэдээсэжэ, дуулгажа байха гээшэ манда заншал болонхой. Һарын дүнгөөр үйлэдбэриин зүблөөн үнгэргэгдэжэ, ажал хүдэлмэри тухай, түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоно.

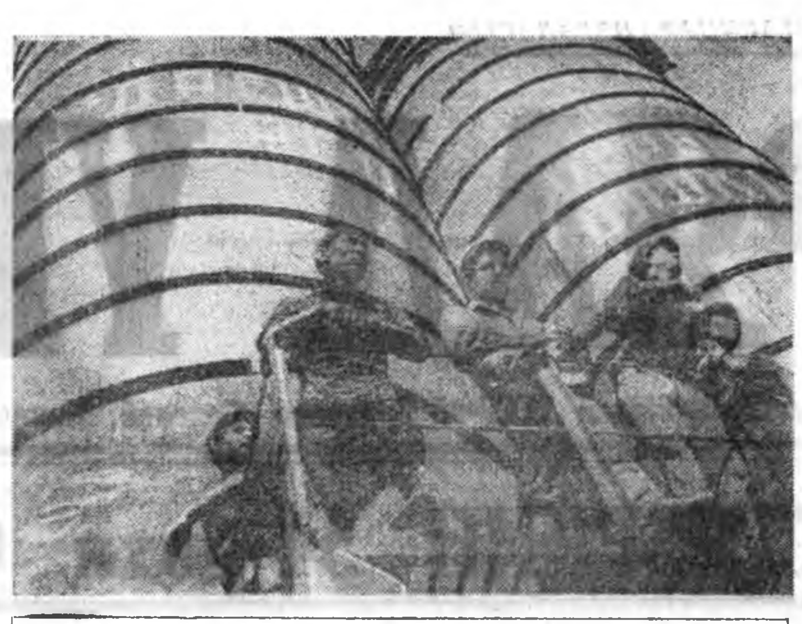
Кварталай дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн фермэдэ дамжуулгын Улаан туг 60 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдана. Һарын дүнгөөр фермэдээ эрхимлэһэн һаалишад дамжуулгын улаан вымпелнүүдые 30—30 түхэриг шантайгаар абана. Хоёрдохи һуури эзэлэгшэд тус тустаа 20 түхэриг, гурбадахи һуурида гарагшад 15—15 түхэригөөр шагнагдана. Хоёрдохи кварталай дүнгөөр Посельскэ һү һаалиин фермэ нэгэдэхи шанда хүртөө һэн.

Материальна урмашуулгые моральна талаарнь урмашуулгатай зүбөөр тааралдуулан хэрэглэхэдэ, ажал хүдэлмэри бүри урагшатай ябана. Энэ жэлдэ ажахынгаа түб тосхондо «Ажалай алдарай стенд» гоё һайханаар түхеэрбэбди. Эндэ 20 гаран түрүүшүүлэй томо фото-зурагууд һуулгагданхай. Тэдэнэй дунда алдар сууда гараһан малшад Л. Н. Седых, С. П. Степанова, Т. Г. Игумнова, В. П. Зайцева болон бусадые хаража болоно. Эдэмнай маанадай омогорхол болоно, оролдосото ажалаараа олондо жэшээ харуулжа ябадаг зон.

Түрүүшүүлэй илалта, амжалта тухай, түсэбэй дүүргэлтэ тухай «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһанууд», «Ажалай алдарай календарь» үдэр бүридэ мэдээсэжэ байдаг болоо. 23 түрүү малшад коммунис ажалай ударнигай нэрэ хүндэдэ хүртэнхэй, тэдэнэй ажаһуудаг гэртэ энээн тухайнь мэдээсэһэн табличка бүхэлөөтэй. 22 хүн мал ажалай 1-дэхи, 2-дохи классай мастернуудай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм.

Түсэбэй дүүргэлтэ эмхидхэхэ талаар партийна организациин ябуулжа байһан хүдэлмэри муу бэшэ үрэ дүн үгэнэ.

С. ХАЛТУЕВ,
«Байкал» гэжэ һуралсалай ажахын партбюрогой секретарь.

КОМСОМОЛОЙ БҮХЭСОЮЗНА БАРИЛГА ДЭЭРЭ

Жэл сагай ошохо тума республикымнай промышленность, хүдөө ажахы улам түргэнөөр хүгжэнэ. Шэнэ завод, фабриканууд, һуурин тосхонууд шэнээр баригдана. Зайн гал бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болоо. Промышленностиин, хүдөө ажахын эрилтэ хүсэд хангахын тула Галуута нуурай эрьедэ ГРЭС бариха гэһэн шиидхэбэри гаргагдаа. Тиин 1968 оной үбэл хооһон талада барилгашад ерэжэ, хүсэтэ трактор, машинануудай абяан зэдэлжэ эхилээ бэлэн.

Байгша ондо тус барилга комсомолой Бүхэсоюзна габшагай барилга гээд соносхогдоһон байна. Галуута-Нуурай ГРЭС барилсаха зорилготойгоор оронойнай олохон хизаар, областьнуудһаа комсомолшууд болон залуушуул ерэжэл байна.

Красноярск хотоһоо ерэһэн А. В. Томашев, нарата һайхан Кавказай хадаһаа ерэһэн М. Рагимов гэгшэд барилгашадай бригадануудые эмхидхээд, амжалтатайгаар ажаллажа байна. Эдэнэр халаан бүриингөө даабари 20—25 процентээр, харин шулуушадай бригадир Владимир Засухинай бригадынхид даабаряа 35—40 процентээр үлүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Хабсаргагшад шэнээр баригдаһан цемент хадагалха башниин дэргэдэ. 2. Шулуушадай бригадир Владимир Засухин. 3. Бетонщигуудай бригадир Магир Рагимов хүдэлмэришэдтөө заабари үгэнэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

КПСС-эй XXIV съездын материалнууд тухай хөөрэ…

СОВЕТ ОБЩЕСТВ…

Советскэ Союзай Коммунис партиин мүнөө жэлдэ болоһо үнгэрһэн түүхэтэ XXIV съезд манай арадай туйлаһан амжалтануудые согсолоод, һаяын жэлнүүдтэ шиидхэхэ онсо ехэ удха шанартай зорилгонуудые хараалба.

Мүнөө коммунизм байгуулжа байгаа үедэ манай обществын социальна байгуулалтын бүридхэлдэ болоһон хубилалтануудые съезд сэхэ заажа үгэһэн байна. «Хүдэлмэришэн ангиин социалис аша туһын, коммунис уг зорилгын үндэһэ һуури дээрэ совет обществын нэгэдэл бүри бэхижэнэ», гэжэ съездын абаһан резолюци соо хэлэгдэнэ.

Энэ нэгэдэлэй бэхижэлгые хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай болон интеллигенциин мүнөөнэй байдал бүхы совет арадуудай улам саашадаа ургажа, бэхижэжэ байгаа халуун хани барисаан, бүхы совет арадай нэгэн зорилготойгоор коммунизм байгуулха эрмэлзэлгэтэйгээр агууехэ эдэбхи үүсхэл гаргажа, шэн габьяата ажал ябуулжа байһаниинь эли тодоор гэршэлнэ.

Манай обществодо хүдэлмэришэн анги онсо ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэнь жэл ерэхэ тудам үргэдэжэ байна. Гансахан лэ үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада оронойнай хүдэлмэришэдэй тоо 8 миллион хүнүүдээр олошороо. Энээнэй ашаар мүнөө манай ороной ажал хэдэг хүнүүдэй 55 процентнь хүдэлмэришэд болонхой. Теэд социалис обществын хүгжэлтэдэ хүдэлмэришэн ангиин үүргэнь тэрэнэй гансашье тооһоо дулдыдадаггүй юм. Хүдэлмэришэн анги хадаа эгээл хубисхалша, шанга хатуу журамтай, эмхидхэгдэнги, коллективизмын үзэлөөр нэбтэрһэн анги байһаниинь мэдээжэ. Энэ анги хадаа түүхэдэ үзэгдөөгүй үндэр дээдэ социалис мэдэрэлтэй, дээдэ зэргын соёл культуратай, эрдэм һургуулитай, политическэ талаараа үүсхэл эдэбхи ехэтэй анги мүн.

Мүнөө үеын совет хүдэлмэришэн ангиин соёлой болон һуралсалай үндэр дээдэ хэмжээе нёдондо жэлдэ үнгэргэгдэһэн хүн зоной бэшэлгын дүнгүүд эли тодоор харуулжа үгөө. Тэрэнэй ёһоор мянган хүдэлмэришэд бүхэнэй 550-нь дээдэ болон дунда һургуулитай хүнүүд байба. Харин промышленна зарим томо областьнуудта, жэшээнь, Свердловско областьдо хүдэлмэришэдэй эрдэм һургуули юрэнхыдөө бүри дээшээ болоо юм. Теэд арбан жэлэй саада тээ болоһон хүн зоной бүридхэлэй дүнгүүдээр мянган хүдэлмэришэдһөө 386 хүн лэ дээдэ болон дунда һургуулитай байгаа һэн.

Манай социалис обществын политическэ үндэһэ һууринь гэхэдэ, хүдэлмэришэн анги ба таряашадай хоорондохи нягта холбоон болоно. Оронойнай хүдөө ажахын социалис ёһоор хүгжэһэнэй ашаар таряашадай ажабайдалда, тэдэнэй һуудал, соёл культурада, сэдьхэл бодолдонь онсо ехэ хубилалтанууд болоо. Дээдэ болон дунда һургуулитай хүдөө ажалшадай тоо һүүлшын жэлэй туршада 8-һаа үлүүгээр олошороо, мүнөө таряашадай хахадһаа олониинь дээдэ ба дунда һургуулитай юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие оньһожоруулга, тэрэниие бүри ехэ ашаүрэтэй болгохо, таряашадай ажабайдалые, ажал хүдэлмэриие, соёл культурын хэмжээе городой хүдэлмэришэдэй хэмжээнтэй дүтэ болгохо талаар хараа шугамые бэелүүлһэнэй ашаар таряашадай социальна шэнжэ шарайнь улам саашадаа хубилха зэргэтэй юм. Иигэжэ хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой хоорондохи илгаань улам усадхагдаха.

Манай социалис обществодо социальна иимэ хубилалтануудай болоһондо совет интеллигенци ехэ аша габьяатай. Тэрэ хадаа коммунизмын материальн… үндэһэ һуури байгуул… болон техникын хүгж… ство, литература, арад… элүүрые хамгаалгада, … хэлэбэл, манай ажаба… һалбаринуудые хүгж… ехэ үүргэ дүүргэнэ. Со… генци түрэл Коммунис… хараалһан шугамые, ма… үмэнэ табигдаһан түүх… нуудые бэелүүлгэдэ ех… гээр хододоо хабаада… манай обществын нэ… саашадаа бэхижэлгын … хэсэлынь болоно.

Советскэ Союзда ком… гуулгын үедэ манай па… вын элдэб социальна … тэдэнэй тус тустайнь … нүхэсэл болон эрилтэ… дөөр хараадаа абаха, … гэнөөр хангажа байха … го урдаа табина. Иигэ… совет хүнүүдэй ахам… шадабари дүршэлые, … һуудалай баян дүй дүр… най алдарта залуушуул… лиг, тэдэнэй билтарма … той зүбөөр тааруулан … һэн зорилго партиин XX… табиба.

Манай обществын а… залуушуул ехэ һуури … нөө 30 наһа хүрөөдүй … оронойнай арад зоной … олонхинь болоо юм. За… манай ерээдүйн үетэн, … лаан болоно.

Мүн тэрэшэлэн эхэнэ… сионернууд гэхэ мэтэ … бүлэг хүнүүдэй дунда … дэлмэридэ. Тэдэниие … байгуулалтын хэрэгтэ а… тэйгээр хабаадуулха … съездын онсо анхарала… ниинь мэдээжэ.

Мүнөө үедэ манай оро… **арад** гэжэ хүнүүдэй ш… нэгэдэл бии болоо … Центральна Комитедэй … элидхэл соо хэлэгдэнэ. …

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ХҮСЭЛДЭҺЭН ҺАНАЛ БОДО…

Манай хэмнай эдир залуу ябахадаа ерээдүйнгөө байдал тухай бодолгодо абтан, лётчик, моряк, хүгжэмшэ гү, али ондоо һонин мэргэжэлтэй болохые хүсэдэггүй байгаа гээшэб? Володя бага наһанһаа заводто ошохо дуратай бэлэй. Одо мүшэд шэнги сасаржа байгаа галнууд, станогууд, машинануудай хүүеэн, нээрээн, галта үһан мэтэ урдажа байгаа шэнтэн металл тэрэнэй һанал бодол эзэлдэг, эдэ бүгэдые мэдэлдээ абаха хүсэл түрүүлдэг һэн. Элдэб машина, самолёт, локомотивуудые өөрынгөө гараар бүтээдэг болоо һаа, ямар һонин байха һэм гэжэ бодомжолон ябадаг бэлэй.

Тиигэжэ тэрэ авиазаводто ажаллахаар ерээ. Слесариин мэргэжэлые богони болзор соо шудалба. Мүнөө Володя заводой нэгэ орёо участогуудай нэгэндэ ажаллана. Тэрэнэй бүтээһэн детальнуудые штангель гартаа барижа, хэмжэн сасуулхын аргагүй юм. Эдэ детальнууд ехэшье, томошье, хүндэшье байха.

Володя хараха янзада томоотой, үндэр бэетэй, үргэн зэмтэй хүбүүн юм. Тусхай брезент хүбсаһа үмдэһэн энэ хүнэй ажаллажа байхыень харахада мүн лэ һонин, урматай. Хүдэлсэ бүхэниинь дүй дүршэлтэй, бүтээжэ байһан ажалаа һайнаар шудалһан хүдэлмэришэниие элирүүлэн харуулна.

Тэрээнтэй хөөрэлдэхэ бүри һонин. Өөрынгөө ажалда хабаатай олон юумэ инженерһээ дутуугүй һайнаар мэдэхэ. Уран зохёолоор, хүгжэмөөр һонирходог. Мүнөө үеын уласхоорондын байдал һайн мэдэдэг, олон асуудалда харюу бэдэрдэг.

— Технологическа институтда орожо һурахые хүсэнэб. Ажаллажа байгаад һурахам. Институтда шалгалта барихаар энэ үбэлдөө бэлдэхэб, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Энэ зундаа туршаад үзэхэдэ болохо байгаа, теэд шалгалта һайнаар барихын тула үшөө бэлдэхэ гэжэ шиидээб.

Владимир Матвеевэй нигэжэ хөөрэхыень шагнахадаа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнь, ахамад хүдэлмэрилэгшэдэйнь магтаал үгэнүүд һанаандам элеэр оробо.

— Бүхы даабари ехэ анхаралтайгаар бүтээдэг юм. Мастер ямар нэгэ яаралтай захилай абтахада, Матвеевтэ даалгадаг. Заатагүй болзор соонь, һайн шанартайгаар бүтээхэ байһандань этигэнэ, — гэжэ цехкомой түрүүлэгшэ Павел Фёдорович Клюкин хөөрөө һэн.

— Володя ажалда абьяастай, хододоо урагшаа эрмэлзэжэ ябадаг. Һаяхан комсомолой цехэй организациин бюрогой гэшүүнээр һунгагдаа. Нүхэдэйнгөө энэ этигэл найдабариинь харюулхал байха, — гэжэ бюрогой секретарь Сергей Бурков магтаа бэлэй.

Ажалдаа шалгардаг, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдөөрөө олон авиазаводой коллективэй дунда суурхахань, мэдээжэ болохонь бэлэн бэшэ. Владимир иимэ хүсэл урдаа табидаггүйшье гээшэ. Даажа абаһан ажалаа саг болзор соонь, һайн шанартайгаар бүтээхэ гээшэ тэрэнэй һэшхэлэй, хүдэлмэришэн хүнэй уялга гэжэ тэрэ тоолодог. Тиимэһээ ажалдаа багашье голодоһо гаргадаггүй.

Заводой түрүүшүүлэй нэгэн Владимир Матвеев үйлэдбэриингөө даабарие халаан, һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. Тиигэжэ үнгэрһэн табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэжэ, саашадаа бүри һайнаар ажаллаха, ажалай арюун замда шэнэ амжалта туйлаха хүсэл эрмэлзэлтэйгээр шэнэ табан жэлэй богоһо алхажа ороо бшуу.

Энэ табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө урданай мэтэ графигаа уридшалжа ябана. Слесарь-хабсаргагша Владимир Матвеев байгша оной түсэбые бүри июль һара соо дүүргээд, мүнөө 1972 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай.

Тэрэ ямар аргаар амжалта туйланаб, магтаал найдабарида хүртэнэб гэһэн асуудал ээлүүдгүй гарана. Тэрээндэ нэгэ үгөөр харюусажа болохогүй. Хүнэй һэшхэл, хүдэлмэришэнэй уялга, харюусалга гэжэ байдаг. Тэрээн тухай бага дурдагдаа. Һайнаар ажаллаха ёһотойб, энэ минии уялга, һэшхэлэй хэрэг гэжэ Владимир тон зүб бодоно. Бэедээ харюусалгатайгаар хандадаг, шанга эрилтэ табидаг дээрэһээ эрдэм бэлэдхэлээ, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлэн, ажалдаа түрүү онол арга хэрэглэнэ. Мэргэжэлээ һайнаар шудалһан тула бүтээсэтэйгөөр ажаллана гээшэ.

Владимир юрын лэ … шэн, юрын лэ намтар… һургуули дүүргэһэнэй … гурбан жэлэй турша… алба хэһэн байна. Ал… сахадаа заводто ерэжэ, … ришэнэй нэрэ зэргэтэй … һэн бага наһанайнгаа … бэелүүлбэ. Энэ нүхэр … халуун металл, машина, … гуудай оньһо мэдэлдээ … рэнэй дура хүсэлөөр, … шэ гараар ямаршье түү… талл, ондоошье матери… тэй деталь болгогдоно … димир ажабайдалайнга… лайнгаа минута, час … дэмы һалгахагүй, ашаг… рэглэхэ гэжэ анхарна. … эрхим слесарь-хабсарга… Эрдэм мэргэжэлээ дээ… зорилго урдаа табин, … гуулида һураха гэһэн … тэй. Энэ хүсэлөө бэелү… һандань этигэмээр. Тэр… һанаа абадаг, хүсэлөө … зантай.

Минии нүхэр Владими… ев ажалай арюун ехэ за… Машина, самолёт бүтээх… заводто бэелүүлжэ, мүн … гөө зол жаргал эндэ о… өөрынгөө цехэй хү… Оля басагантай хуби за… боһон байна. Цехэй ком… хэй хүтэлбэрилэгшэд … тухай анхаржа, шэнэ г… үгэхэ зууршалга хэһэн …

Халаан дүүрэбэ. Хү… заводой проходнойһоо … һоһоо һубарилдан гара… нэй дунда минии танил … лодя алхална. Тэрэни… танихаар. Сугтаа хүдэл… нүхэдтэйгөө хамта түргэ… дамтайгаар алхалан ябо… шьеб тухай анхаралтай… рэлдэнэд, энеэбхилэлдэ… нэр һаял дүүрэһэн ажал… лаанда һайнаар ажаллаха… лёт бүтээлгэдэ хэрэгтэй … детальнуудые бүтээгээ. … димир сэдьхэлээ хананги… ябана. «Ажаябадалайш … доол арюун, һанаһан … хододоол бүтээжэ ябаһай… гэжэ нүхэрэйнгөө хойноһо… ха зууураа сэдьхээ һэм.

Н. ФЕДО…
заводой рабселькор… постын …

ПАРТИИНГАА XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ орооһо тарянай баян ургаса туйлаба. Мүнөө хаа хаанагүй шэниисэ хуряагдажа захалаа.

Энэ жэлдэ ургаса хуряалга сагай уларилай тон бэрхэшээлтэй үедэ ябажа байна. Хура бороогой үһээрһэн дээрэһээ колхоз, совхозууднай үбһэ хуряалгаяа дүүр-

ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА— ТҮРҮҮ АРГА

гэгүй байгаад, таряанда оробо. Мүн силос даралта удаарһан байна.

Таряан эдеэшэжэ, олон газарта эрьежэ унаһан байха юм. Тэрэ саана үһээ бороо үргэлжэлһөөр.

Эдэ бүхы бэрхэшээлнүүдһээ сухариха бэшэ, харин механизаторнууд улам эмхитэйгээр, оролдосотойгоор ажаллажа, ургуулһан таряагаа түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха ушартай.

Таряагаа һайнаар хуряаха техникэ республикын колхоз, совхозуудта яһала бии. Бүтээсэ ехэтэй ЖВН-6 жатканууд, «Сибиряк» комбайнууд, орооһо сэбэрлэхэ хүсэтэ машинанууд, транспортернууд ажахынуудта олон. Энэ техникые зохидоор хэрэглэбэл, ургасаяа поточно аргаар, богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа абаха байна.

Республикымнай түрүү ажахынууд — Ивалгын ОПХ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», «Коммунизм» колхозууд, Борьёогой совхоз таряагаа поточно аргаар хуряадаг болонхой. Тиимэһээ эдэ ажахынуудта таряа хуряалга эмхитэйгээр үнгэрдэг юм.

Ушар юуб гэхэдэ, энэ арга хэрэглэхэдэ комбайнуудһаа гараһан таряан тоог дээрэ тэрэ дороо сэбэрлэгдэдэг, комбайнай хойноһоо поли дээрэхи һолоомон хуряагдажа абтадаг, намарай паар хахалагдажа ородог гээшэ.

Эдэ ажахынууд һүүлэй жэлнүүдтэ таряагаа поточно аргаар хуряахадаа нэн түрүүн хүнүүдээ, техникээ бүлэг бүлэгөөр ябуулдаг болонхой. Жэшээнь, таряа хадалгада ЖВН-6 жатка хабсаргаһан 3-4 комбайн нэгэ газарта табигдадаг. Баал суглуулан сохихо хүдэлмэридэ 4-5 комбайн суг ябуулагдана.

Комбайнуудһаа гараһан һолоомо суглуулха ажалда ВТУ-10 түхэлэй юрын волокуша хэрэглэгдэнэ. Суглуулагдажа байһан һолоомо һурилэлгэдэ СНУ-0,5 түхэлэй машина хабсаргаһан «Беларусь» трактор табигдана. Тэрэнэй хажууда һүринүүдые һайнаар бодхоохын тула хоёр хүдэлмэришэниие табихада зохид. Энэ ушарта һүри сомохо машина бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдадаг, һүринүүд һайнаар табигдадаг юм.

Хуряалгын техникэ бүлэг болгожо хэрэглэхэдээ, таряа хадалгада агрегат бүхэндэ тусхай загуун гаргажа үгэхэдэ зохид.

Таряае сэхэ хуряахадаа, баал суглуулан сохиходоо, комбайнуудай ажал ондоогоор эмхидхэгдэдэг юм. Энэ ушарта нэгэ загуунда 2 комбайн табихада зохид. Гэдэнь хойно хойноһоо ябадаг гээшэ. Комбайнуудые иигэжэ табихада, автомашинануудаар таряаень зөөхэдэ һайн болоjo үгэдэг.

Нёдондо Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозойхид загуун бүридэ 3 комбайн табяад үзөө һэн. Таряаень зөөхөөр 4,5 тонно ашаа дааха автомашина үгтөө. Энэ автомашинань гурбан бункерай таряа нэгэ доро абаад ябашадаг байгаа.

Иигэжэ комбайнуудые бүлэглэжэ хүдэлгэхэдэ, экономическа талаараа ашаг үрэ ехэтэй гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ болонхой. Нэн түрүүн комбайнуудһаа таряа зөөхэ автомашинанууд үсөөн хэрэглэгдэнэ. Мүн хуряалга хэжэ ябаһан хүнүүдтэ туһалагшад — эдеэ шанаашад, харуулшан, тоо бүридхэгшэд — үсөөржэ үгэнэ.

Тэрэшэлэн бүлэг болоjo хүдэлхэдөө, механизаторнууд бэе бэедээ туһалха, дүй дүршэлөө халан абалсаха аргатай болоно бшуу. Гадна агрегадуудай хоорондо социалис мүрысөө эмхидхэхэдэ, техническэ туһаламжа һайнаар үзүүлхэдэ зохид байна.

Хуряалга дээрэ поточно арга хэрэглэхын тула бүхы техникэ нарин һайнаар заһабарилагдаһан, бэлдэгдэһэн байха зэргэтэй. Тиигээд хуряалгын үедэ техническэ туһаламжа һайнаар эмхидхэгдэхэ эрилтэтэй. Плангаяа ургаса хуряалга, орооһо сэбэрлэлгэ, һолоомо суглуулха, намарай паар хахалха хүдэлмэри заашье таһалдуулангүй, поточно гуримаар ябуулха технологическа карта һайса бодомжологдожо, зохидоор табигдаһан байха ушартай. Тэрэ картатай механизатор бүхэн һайнаар танилсуулагдаһан, үдэр бүриингөө ажалда хэрэглэхээр байха юм. Эдэ бүгэдэ таряа хуряалга дээрэ механизаторнуудта амжалтатайгаар ажаллаха арга олгохо хараатай.

Таряагаа ямар аргаар хуряахаяа зүбөөр шиидхэхэ гээшэ ехэ удха шанартай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор таряа амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Энээнэй аша үрэнь харагдаа. Зүгөөр энэ арга хэрэглэхэдэ олон алдуу эндүү гарадаг. Жэшээнь, нёдондо хуряалгын эхилхэ үеэр хура бороогүй, үргэлжэдөө сэлмэг үдэрнүүд байһан. Тиигээшье һаань, таряан ажал муу бэшээр эрхилдэг Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозшье сабшалга баал суглуулга хоёрой хоорондо ехэ забһар гаргажархёо һэн. Тэрэнэй уршагһаа 800 гектар таряан баалаа олон үдэрэй бороодо сохюулжа, ехэ гээлтэдэ оруулһан юм. Юуб гэхэдэ, баалнь газарта няалдажа, тэрэниие суглуулхада хоолосууд гээгдэһэн, мүн орооһониинь баалдаа ургаа бшуу. Иимэ алдуу бусад ажахынуудта бүри ехээр үзэгдөө.

Таряае амяарлан хуряахаар хараалхадаа, нэн түрүүн үдхэнөөр, үндэрөөр ургаһаниинь шэлэдэг гэшэ. Мүн жэгдэ бэшээр эдеэшэдэг, бэлэхэнээр айрадаг, залаануудайнь хухардаг сортын таряае амяарлан хуряадаг юм.

Набтараар, шэнгэнээр ургаһан, эдеэнэйнь хатуу болошоһон таряае амяарлан хуряажа болохогүй. Тэрэшэлэн хура бороотой сагта таряае амяарлан унагаахада аюултай.

Ургаса хуряахадаа, тэрэнээ гээлтэдэ оруулхагүй гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдохо байна. Юуб гэхэдэ, хуряалгын хүдэлмэриин хэды һайнааршье эмхидхэгдэһэн байбал, орооһон нилээд ехээр гээгдэдэг.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхажа, орооһо таряагаа заашье гээнгүйгөөр хуряаха гээшэ механизатор бүхэнэй арюун уялга мүн.

И. БУРМИСТРОВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент.

ВЬЕТНАМАЙ ЗАХИЛААР

СОВЕТСКАЯ ГАВАНЬ. (ТАСС-ай корр. В. Разин). Вьетнамай Демократическа Республикада эльгээгдэхэ далайн буксир-энгосо эндэхи судна заһабарилгын заводто бүтээгдэбэ. Ленинградай конструкторнуудай проектээр бүтээгдэһэн энэ судна залан жолоодоходо тааранжатай, шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай юм. Вьетнамай Демократическа Республикын 26 жэлэй ой болотор тус судые бүтээхэ зорилго табиһан судна заһабарилгашадай эрхим бригаданууд габшагайгаар ажаллаа.

Энэ завод судна бүтээдэг болоһоор һаянай юм. Далайн суднануудһаа гадна, мүн «Восток» түхэлэй баржанууд, нефть зөөдэг багахан суднанууд, өөрөө ябадаг плашкоудууд эндэ бүтээгдэнэ.

ТҮРКМЕНИИН ГАЗ

Котур-Тепинскэ нефтиин абтадаг газарта Туркмени доторoo эгээн томо компрессорнэ станци баригдажа эхилбэ. Энэ станци республикын баруун районуудай уурхайнуудһаа абтадаг газ суглуулжа, Баруун Туркмени—Центр гэһэн гол газопроводто дамжуулха юм.

Киевскэ «Гипрогаз» институдай проектээр баригдаха энэ трасса нефтиин абтадаг Окарем гэжэ нютагһаа эхиеэ абаад, ороной түб районуудта эшэгэгдэхэ.

(ТАСС-ай корр.).

Ашхабад.

ЗАВОДУУД БАРИГДАХАНЬ

Россиин Федерациин колхозуудай барилгашад шэнэ табан жэлэй туршада ажахынууд хоорондын холимол тэжээлэй мянгаад завод бариха юм. Эдэ заводууд мал ажалай нэгэдхэмэл ехэ байрануудые шэмэтэ тэжээлээр гол түлэб хангадаг болохо. Холимол тэжээл буйлуулан бэлэдхэһэнэй, тэрэниие мэшээгүүд соо хэһэнэй үндэһөөр ороoһоной үрэ шэмынь 35 процентээр дээшэлүүлхэ байна.

Ажахынуудта ойрохон оршодог шэнэ предприятинууд арбаад ажахые тэжээлээр хангаха юм. Краснодарай, Ставрополиин хизаарнуудта, Мордвагай АССР-тэ, Ростовско, Тамбовско болон бусадшье областьнуудта тиимэ заводууд баригдажа эхилэнхэй.

(ТАСС-ай корр.).

АВТОМАДУУДЫЕ ФЕРМЭНҮҮДТЭ ТОДХОНО

Каменерскэ районой «Советская Белоруссия» колхоздо баригдаһан шэнэ фермэдэ центнер һү һаажа буйлуулхын тула 4 часһаа дээшэ бэшэ саг хэрэгтэй болоно. Энэ сагынь урда тээхиһээ гурба дахин бага байна. Белоруссида анха түрүүшынхеэ үнеэдые уяагүйгөөр байлгадаг, конвейернэ аргаар һаадаг болоо.

Минскэ районой «Жадновичи» совхоздо автомат түхеэрэлгэтэй электродно котельнэнууд ашаглалгада оруулагданхай. Эдэнь шэнгэн түлишөөр хүдэлдэг, юрын котельнүүдһээ бага гаргашатай, мүн ажалаа бүри болбосоноор эрхилхэ, бүтээсыень дээшэлүүлхэ арга олгоно. Тиимэ котельнэ ууралаар, халуун үһаар фермэһээ гадна, мүн һү буйлуулдаг ба саарһан пакедууд соо һү хэдэг цехые хангаха юм.

(ТАСС-ай корр.).

Минск.

ОЙН БАЯРАЙ ЯАР…

КАЛУГА. (ТАСС). 600 … гээ ойе тэмдэглэжэ бай… мүрэнэй оршондохи … ород хотодо баярай яарма… риин 1-дэ нээгдэбэ. Тэр… айлшадай буудаг бай… шаа соо эмхидхэгдэ. … корпус бүхэлин квартал… дундахи ехэ талмай дээр… найхидаал адляар худал… маан хүхинэнэ.

Яармагта элдэб янзын … асарагданхай. Ойн баяр… лан бэлдэгдэһэн гарай … хүн зон олоор худалдан а… лугын архитектурна … дые зураһан хүнэг. а… шэгэй приборнууд, … нууд, космонавтын Эхэ … дэлхэй дээрэ мэдээжэ … тын шэнжые харуулһан … бии.

...ЭГЭДЭЛ БЭХИЖЭНЭ

...ботаhан резолюци соо ингэжэ ...набди: хүдэлмэришэн ангиин ...эрилхы үүргые хэлбэришэ...эр бэелүүлгэ, хүдэлмэришэн ...ин ба таряашадай союзые, ...ын ажалдань хүдэлмэришэд, ...экигууд, интеллигенци болон ...х совет хүнүүдые жагсаалга ...ай социальна политикын шу...а зорилго мүн гэжэ съезд хара-

...овет обществын бүхы ангинуу...булэгүүдэй бата нэгэдэлэй ...ар манай орон туйлай ехэ эко...ческа, политическэ, үзэл сур...ай амжалтануудые туйлаа. Мү...манай орондо имагтал дүрбэн ...эй туршада урдын хаанта Рос...ухэли жэл соо гаргадаг про...ленна продукци бүтээгдэнэ. ...ахан лэ 1970 оной туршада ...СР-эй дайнай урда тээхи бүхы ...ан жэлнүүдэй үедэ бүтээн гар...ан промышленна продукци...хоёр дахин ехэ продукци үй...рилэгдөө юм. Энэ хадаа түү...үзэгдөөгүй ехэ дабшалта мүн. ...айнай hүүлшын жэлнүүдтэ со...рад эдэ ехэ экономическа туй...ууд hаа гадна, мүн политиче...идеологическа, соёл культу...талаар үзэгдөөгүй ехэ амжал...дые туйлаа. Мүнөө совет об...тво политическэ, үзэл сурта...оелой талаар хэзээ хэзээнэй...орходоо бата бэхи нэгэдэлтэй ...о. Энээниие манай ороной, хи...ааанахи бодото нүхэдшье эли ...ор мэдэнэ, мүн манай ангиин ...шье мэдэрэн тоохо баатан

...овет обществын бата бэхи нэ...эй мүн лэ гайхамшаг тулгуу... үндэhэ hууринь гэхэдэ, ма...орондо оршожо байдаг олон ...о аха дүү олон яhата арадуу...бата бэхи хани барисаан боло-

...анай агуу ехэ багша В. И. Ле...иализмын замда ороhон ...удай бэе бэедээ хододоо ту...ажа, хани барисаа байгуул...лха тухай hургаал номноо бэ-лэй. Энэ hургаалые манай парти зохёохы ёhоор хэрэглэжэ, ажал ябуулгадаа үргэнөөр хэрэглэнэ.

Совет ороной түүхэ манай олон тоото үндэhэ яhатантай арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай түүхэ мүн. Ленинскэ национальна политикые шадамар бэрхээр бэелүүлhэнэй ашаар Советскэ Союзай бүхы арадууд экономическа, политическэ болон соёл культурын хүгжэлтын талаар угаа ехэ амжалтануудые туйлаа. Гэхэ зуура, хаанта засагай үедэ гээгдэнги байhан национальна районуудай экономико бүхы ороной экономикын хүгжэлтэhөө бүришье хурдан түргэн дабшасатайгаар хүгжэбэ. Энээнэй ашаар урдань гээгдэнги байhан ороной зүүн зүгэй, Дунда Азиин хизаарнууд мүнөө промышленна талаараа түрүү зэргэдэ гаранхай.

Энээниие имэ тоо баримтанууд элеэр гэршэлнэ. 1970 ондо РСФСР-тэ 1913 онтой сасуулбал, 92 дахин, Украинын ССР-тэ 61 дахин ехэ промышленна продукци гаргагдаhан байгаа hаа, Казахска ССР-тэ 145 дахин, Киргизэй ССР-тэ 187 дахин, Армениин ССР-тэ 184 дахин ехээр имэ продукци гаргагдаhан байна.

Советскэ Союзда ленинскэ национальна политикын туйлаhан амжалтануудые, манай ороной арадуудай Совет засагай үедэ хүгжэнги, мүнөө үеын экономикотой болоhон ушарые буржуазна сурталшад арсаха гэжэ оролдодог, худал хуурмагаар хардажа байжа бэшэдэг. Жэшээнь, хаанта засагай үедэ Россин заха хизаар газарнуудта индустриализацилгые бэелүүлхэ талаар бэлэдхэлэй хамаг ехэ хүдэлмэри хэгдэжэрхиhэн байгаа юм гэжэ зарим буржуазна авторнууд hэнгэргүйгөөр худалаар бэшэдэг. Теэд энээгээр хэниешье мэхэлжэ шадахагүй. Революциин урда тээ Россин центральна районууд болон Украинада ороной бүхы промышленна продукциин гурбанай хоёр хубиhаа үлүүнь бүтээгдэдэг бай-гаа. Харин тиихэдэ Дунда Азида тэрэнэй имагтал 1,8 процентнь хүртэдэг hэн, Казахстанда ойройдоол арбахан промышленна предприяти тоологдодог байгаа. Тэрэ үедэ Дунда Азиин арадуудай хүгжэлтэ үшөө феодальна байгуулалтын шатада байhаниинь элитэ бшуу.

Совет засагай үедэ манай ороной арадуудай гансахан лэ экономикынгоо талаар туйлаhан амжалтануудые Казахай ССР-эй жэшээ элитээр харуулна. Мүнөө үедэ 13 миллион хүн зонтой Казахай ССР Азиин 400 миллион хүн зонтой 38 гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо Турци, Пакистан, Иран, Ирак, Бирмэ, Индонези, Филиппин болон бусад оронуудта үйлэдбэрилэгдэдэг хэмжээнэй зэргэ электроэнерги үйлэдбэрилнэ.

Хаанта засагай үедэ ямаршье томо, дунда зэргын промышленность үгы байhан манай Буряадай республика мүнөө томо, хүгжэнги түрүү промышленностьтай республика болоhониинь хэндэшье мэдээжэ. Республикын промышленностиин хүгжэлтэ хурдан түргэнөөр саашадаашье дабшажа үргэлжэлhөөр.

Манай ороной бүхы арадууд политическэ талаараа адли эрхэтэй, сүлөөтэ арадууд мүн. Тэдэнэй соёл культураинь Совет засагай үедэ хэмжээгүй ехээр ургажа, hалбаран мандаhаниинь бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ.

Партиин XXIV съезд манай ороной арадуудай хани барисаанай улам саашадаа хүгжэн бэхижэжэ байhые үндэрөөр сэгнэн ингэжэ тогтоогоо: «Үнгэрhэн саг манай ороной бүхы нацинууд болон үндэhэ яhатанай бүхы талын дэбжэлтээр, саашадаа бэе бэедээ дүтэлhэн шэнжээр тодорхойлогдоно гэжэ съезд тэмдэглэнэ. СССР-эй арадуудай гайхамшагта туйлалтанууд — энэ хадаа тэдэнэй хамтын ажалай, КПСС-эй национальна политикые шууд сэхээр бэелүүлhэнэй ашаа үрэ мүн. Социалис байгуулалтын үедэ хүнүүдэй түүхын шэнэ нэгэдэл — совет арад бүридэн хүгжөө.

Совет гүрэнэй ниитын аша туhые үндэhэ болгон, тэрэшэлэн нэгэдүүлэгдэhэн республика бүхэнэйнь хүгжэхэ эрхэ нүхэсэлые хараадаа абан, бүхы социалис нацинуудай саашанхи хүгжэлтые, удаа дараалан бэе бэедээ дүтэлхэ ябадалыень шууд сэхээр бэелүүлэн, Совет Социалис Республикануудай Союзые бэхижүүлхэ ленинскэ хараа шугамые саашадаашье хэлсэришэгүйгөөр дүүргэхэ шухала».

Совет обществын нэгэдэлые саашадань улам ехээр бэхижүүлхын тула XXIV съезд партиин үмэнэ онсо шухала зорилгонуудые табина гээшэ. Эдэ бүгэдые бэелүүлхын тула социалис демократиие бүхы талаарнь хүгжөөхэ, Совет гүрэниие бэхижүүлхэ, обществын политическэ эмхидхэлэй бүхы хубиие наринжуулан hайжаруулха шухала гэжэ съезд сэхэ зааhан байна.

Энэ үедэ ажалшадай депутадуудай Соведүүд өөрынгөө уялгые бүри хүсэд дүүрэнээр бэелүүлхэ, арадай ажахы болон соёл культурын хүгжэлтэ, арад ниитын ажаhуудалые улам hайжаруулга, ниитын гурим сахилгые хангаха гэхэ мэтэ шухала шухала асуудалнуудые саг үргэлжэ шиидхэжэ байха зэргэтэй гэжэ партиин съезд тодорхойлно.

Манай обществын нэгэдэлые бэхижүүлгэ хадаа партиин бүхы хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид hайжаруулха ябадалые хараалаа. Ажалшадые марксизм-ленинизмын үзэл бодолтой болгохоор, коммунизмын ёhо заршам сахихаар, бүхы дээрэнь хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха гээшые партиин шухалын шухала зорилго мүн гэжэ съезд тоолоно.

Партиин съезд эдэ түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар бусадшье бодото хэмжээнүүдые хараалаа юм.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа манай орондо коммунизм байгуулгын ехэхэн алхам болоно.

Б. БАТУЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ЗУРАГЛАЛ

БАГШЫН БАЯР

Бишыхан стол дээрэнь бэшэгүүд хэбтэнэ. Зариманиинь задалаатай. hая асарагдаhан үшөө нэгэ хэдэн бэшэг. Багша Цыпилма Очировна Будаева тэдэниие ехэл болгоомжотойгоор абажа задална. Оронойнмай али олон хото городуудhаа, хүдөө нютагуудhаа ерэhэн бэшэгүүд. Шабинарынь өөрынгөө амжалтанууд тухай баяр баясхалантайгаар дуулгаха зуураа, ямар нэгэ заабари үгыт гээдшье хандаха юм.

«Владивосток хото. Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ пароход. Владимир Дампилонhоо» гэhэн бэшэг анхаралыень татаба. Нэгэ жэгдэхэнээр бэшэhэн мүрнүүд далайн долгин мэтээр матарна. Владимир Дамбиевич hонин лэ юумэ бэшээ ёhотой. Загаhашаднай хэр амжалтатай ажаллажа байна ааб гэжэ Цыпилма Очировна hонирхон, бэшэгыень уншана.

— Хүндэтэ Цыпилма Очировна! — гээд бэшэгынь эхилнэ.

«Үнинэй бэшэг бэшэхэ гээд саг оложо ядааб. Мүнөө Индиин океанаар тамаржа ябанабди. Олзо hайн. Пристаньhаа гараhаар гурбан hара шахуу үнгэрөө. Үшөө эды шэнээн тамархабди. Түрэл нютаг, үетэн нүхэд, «а» үзэгэй нюуса ойлгуулжа үгэhэн багшанар hанагдана даа. Инженер болоhондоо эгээл түрүүн Цыпилма Очировна танда hайниие хүргэнэб» — гээд Владимир Дампилон бэшэнэ.

«Эндэ тон халуун. hүүдэр газарта 40 градуста хүрэнэ. Гэбэшье ниидэхэл хэрэгтэй. Үдэр бүри булад далита «харсагануудаа» жолоодон, огторгойн гүн соогуур ниидэнэбди. Үндэрhөө газар дайдаяа харахада, гоё hайхан даа. Сэнхир огторгойн гүн соогуур дүүлихэ дали үгэhэндэтнай, Цыпилма Очировна, танда hайниие хүргэнэб», — гэжэд, сэрэгэй лётчик Александр Рабжаевич Очиров Дунда Азиhаа багшадаа дуулгана.

Александр.... Саша... Нариихан шүрбэhэлиг бэетэй хүбүүн нюдэнэйнь урда харагдаадхина. Физикэ, алгебра гэхэ мэтын предмедүүдээр ехэ бэрхээр hурадаг бэлэй. Теэд Сашые ерээдүйн сагта агаараар ниидэдэг, зоригтой хүн болохо гэжэ хаанаhаа hанахабши даа. Владимир Дампилон мүн инженер-технологой мэргэжэл шудалаад, түхэреэн жэл соо далайда тамарна. Дэлхэйн ехэ ехэ далайнууд сооhоо загаhа барижа, ажалша зондоо эльгээлсэнэ. Ямаршье мэргэжэл шудалаа hаа, Эхэ орондоо, арад зондоо ашатай туhатай хэрэг хэхэ хүнүүд болог лэ гэжэ Цыпилма Очировна шабинараа hургадаг бэлэй.

Багша хүн үхибүүдтэ эхэдэл адляар хандаха ёhотой. Тэдэнэй урда hайнцаар hураха эрилтэ табихын хажуугаар, шадаха зэргээрээ туhалха хэрэгтэй. Үхибүүдые яашье гомодхоожо болохогүй. Ямар нэгэ юумэ ойлгожо ядахадаа, үхибүүд эгээл түрүүн багшадаа хандадаг ааб даа. Тиигэхэдэнь хамаг юумэ зохидоор ойлгуулжа, хэлэжэ үгэхэ уялгатай. Цыпилма Очировна Будаева тиимэ хүсэл эрмэлзэл урдаа табидаг бэлэй.

Дунда зэргын бэетэй, таби наhанай богоhо алхаhан эхэнэр сонходоо ошоод, дуугайхан зогсоно. Баргажанай хадануудай сабшамал эгсэ байсануудай орой дээгүүр хүбэн сагаан үүлэн хөөрэн гараад, сэнхир огторгойн хаягаар баруулжаа нүүжэ захалба. Хадын хаяа шэмэглэhэн уляангир мододой набшаhад шарлантажа эхилбэ. Зунай тэниглэн үдэрнүүд үнгэржэ, намарай саг орожо ерэбэ. hуралсалай үшөө нэгэ жэл эхилбэ гээшэ. Амаралтын саг дүүрэжэ, түрүүшын хонхо жэнгирбэ. Согтой хүхюун үхибүүд классууд тээшээ шуулатайгаар түрисэлдэн гүйлдэбэ. Амаралтынгаа үедэ түрэл колхоздоо хүдэлжэ, нилээд хүдэржэhэн үхибүүд танигдахаар бэшэ томонууд болоод урдань hуубал даа.

Цыпилма Очировнагай шэхэнэйнь үзүүртэ хонхын жэнгирхэнь дахин дахин дуулдахадал гэнэ. Нюдэнэйнь урда танил үхибүүдэйнь нюур шарайнууд харагдаадхиха юм. Гушан табан жэл соо хүүгэдтэ эрдэм ном заагаа. Энэ ехэ саг соо хэды олон үхибүүдые хүмүүжүүлэн гаргаа гээшэб! Инженернүүд, агрономууд, багшанар болоhон шабинарынь хододоо hайниие хүргэжэ ябадаг. Эхэ орондоо туhатай хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлhэндээ Цыпилма Очировнагай омогорхожошье ябахань зүб даа.

Бүри 1932 ондо hаял арбан долоо наhа гүйсөөд ябахадаа, багшанарай техникумдэ hурахаар ошоо бэлэй. Дари эхэнь басагаяа үгэдөө оруулжа ядан сүхэрөө.

— Үшөөл багаш. Имэ холо яажа ябаха хүмши? — гэжэ хэлэхэдэнь:

— Хүнэйл ябадаг газараар ошоод ерэнэ бээзб. hураха, эрдэм олохо ёhотойб. Багша болохомни....Багша,— гэжэ хэлэhэнээ мүнөөшье мартадаггүй. Теэд мүнөө Цыпилма Очировна Будаевагай хүмүүжүүлhэн хүбүүд, басагад оронойнмай олохон ажахыда амжалтатайгаар ажаллажа 'байна ха юм.

Гушан табан жэлэй саана эхилжэ багшаар хүдэлхэдэнь ямар хүшэр hэм?! Үдэрынь hургуулида, үдэшэниинь холын отара, фермэнүүдтэ ошожо, үбгэд, хүгшэдтэ ном hудар заагаха. Дайнай хүшэр жэлнүүдтэ саарhан, ном, гуурhан, бэхэ дуталдаха. Газетын хуудаhан дээрэшье бэшэхэ ушар гарадаг hэн даа. Эрдэм бэлиг шудалха дуратайшуул олон. Хэдышье хүндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоо hаа, үхибүүд hуралсалаа үргэлжэлүүлжэ, эрэлхэг зоримгойгоор дайнай газарта унаhан эсэгэнэр, аханарайнгаа хэрэгые саашадань үргэлжэлүүлхэ ёhотой хүнүүдбди гэжэ ходо эрмэлзэжэ ябаа.

Сагай ошохонь ямар түргэн гээшэб даа! Жэл бүри хүн зоной байдал hуудал улам hайжарна. Түрэл Бархан нютагынь танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Шэнэ гэрнүүд олоор баригдажа, хонишод, малшад хүхюун согтойгоор түбхинэжэ байнхай. hургуулиин үхибүүд сэбэрээр хубсалдаг, hайнаар hурадагшье болошоо. Эдэ бүгэдые Цыпилма Очировна баяр баясхалантайгаар хаража байдаг.

— Үхибүүд, ерээдүйн ехэ юумэ хэхэ зон. Эдэниие зүбөөр hургаха, хүмүүжүүлхэ ёhотойбди,— гэжэ Цыпилма Очировна залуу багшанарта ходо хэлэдэг.

Нэгэтэ залуу багшын хэшээлдэнь hуулсаба. Эгээл урдахи партада hууhан хүбүүе гэнтэ бодхоожо юумэ асуухадань, тэрэ ехэ мэгдэжэ, мүртэй юумэ хэлэбэгүй. Тиихэдэнь залуу багша Д. гэгшэ тэсэнгүйгөөр:

— Бахана шэнги юундэ дуугай байнабши? Номоо үзэнгүйгөөр газаагуур зайжа зуража ябаалтайш?! — гэхэ мэтээр зэмэлжэ оробо.

Класс соо аляаhанай ниидэхээр шэмээгүй. Зэмэлүүлhэн hурагшын нюур хасарынь, шэлэ хүзүүниинь хүри-улаан болошобо. Хэшээлыньшье hонигүйгөөр үнгэржэ, үхибүүд урма зориггүйгөөр классhаа гараба.

Цыпилма Очировна Будаева залуу багшатай класс соо үлөөд:

— Үхибүүдтэ харшаар ханданаш. Үхибүүдтэ хашхарха ямар эрхэтэйбши? Ши юрэ багша хүнши. Иигэжэ хэзээдэшье юумэ ойлгуулхагүйш?— гэхэ мэтэ заабари хэлээ бэлэй. Залуу багша эгэшэ нүхэрэйнгөө hургаал батаар хадуужа абаа ёhотой.

Цыпилма Очировна Будаева Хурамхаанай аймагай Барханай дунда hургуулиин үнинэй багшанарай нэгэниинь болоно. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоhон ааб даа. Үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь залуу багшанарта туhалжал байдаг. Олон жэлэй туршада hургуулида хүдэлжэ, Эхэ орондоо ашатай туhатай зониие хүмүүжүүлжэ байhанайнгаа түлөө Цыпилма Очировна Будаева hаяшаг Ленинэй орденоор шагнагдаба. Манай парти, правительство багшын хүдэлмэриие нимэ үндэрөөр сэгнэбэ ха юм. Үшөөшье олон үхибүүдые хүмүүжүүлхэ байха.

Цыпилма Очировнагай класстаа орожо ерэхэдэнь, hурагшад зэргэ бодожо, нэгэ хүн шэнгеэр амаршална. Багшынгаа үбсүүндэ яларhан орден харахадаа, дэлхэйн ажалшан арадай агуу багша Ленин шэнгеэр hураха гэжэ тэдэнэр сохом лэ зоригжоно ёhотой.

К. ЖАМЬЯНОВ.

...ЛГАГ hАЙХАН ...ХЫН АЙМАГТА

БАГШАНАРАЙ ЗҮБЛӨӨН

...ай бүри август hарада үнгэр...ын багшанарай зүблөөн hая...аймагай түб тосхон Орлигто ...гдлөө.

...КПСС-эй XXIV съездын шиид...ринүүдтэй дашарамдуулан, ...ай hургуулинуудта hуралсал ...хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ...руулха зорилгонууд тухай» ...элидхэлые аймагай арадай ...олэй таhагай методкабине...аагша нүхэр Григорьева хэ...байна. hургуулинуудтахи ком...ай, пионернүүдэй эмхинүү...ажал хүдэлмэри hайжаруулха ...асуудалаар элидхэлые ...М-эй райкомой нэгэдэхи сек...рь нүхэр Тулуев хэбэ.

...хабаадалсаhан аймагай ...багшанар, ниитын эмхи зур...удай түлөөлэгшэд элидхэл...тушаа үгэ хэлэжэ, ургажа ...эдир үетэниие hурган хүмүү...лха гээшэ бүгэдын хэрэг, тии...хүмүүжүүлгын хүдэлмэри...бхитэйгээр хабаадалсаха ...ан гэжэ тэмдэглээ.

...ОРНҮҮДЭЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

...ание» бүлгэмэй аймагай ...эмхиин правлениин пленум ... Аймаг дотор хэгдэхэ лек...хүдэлмэриие партиин XXIV ...шиидхэбэринүүдэй үндэ...улам hайжаруулха тухай ...тэндэ зүбшэн хэлсэгдээ. ...ние» бүлгэмэй аймагай эхин ...ициин түрүүлэгшэ нүхэр ...дурсагдаhан асуудалаар ...хэжэ, үргэн ниитэ арад ...дунда лекци, хөөрэлдөөнэй ...ар үнгэргэгдэдэг тухай хөө...байна.

...ай ажахынуудта hүүдаг ...оной дунда лекци, хөөрэл...үшөөл хангалтагүйгөөр ...гдэнэ гэжэ элидхэлшэд бо...хэлэлшэд тэмдэглээ. Сэрэ...атриотическа, философско, ...ческа темэнүүдээр лекци...үсөөн үнгэргэгдэнэ гэжэ ...ан байна. Хүдөө нютагууд...ин эмхинүүд мүртэй юумэ ...гэжэ тэмдэглэгдээ. ...онно хүдэлмэри hайжа...тушаа пленум дээрэ тус...оол баталан абтаhан бай-

...РЭНДӨӨ ТАРГАН МЯХА

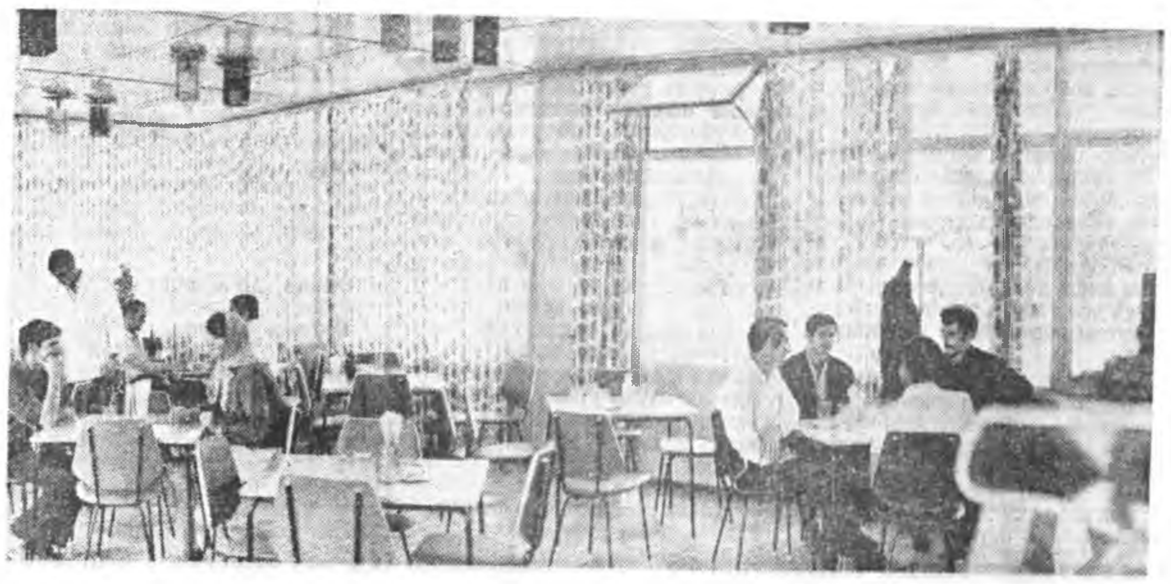
...агай ажахынууд жэл бүри ...тарган мяха тушаажа ... Энэ жэл гүрэндэ мяха ту...эхилжэ, ажахынууд ту...малнуудаа Түнхэнэй ай...Моондо тосхондо абаашажа ...Тушаагдаха малнуудай ...хонид, томо эбэртэ бодо ...бии.

...ынууд шэнэ табан жэлэй ...жэлдэ гүрэндэ hайн ша...мяха тушаажа, түсэбөө ...дүүргэхэ зорилго урдаа

...ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

...хүгжэмэй hургуулиин ...байшан Орлик тосхондо ба...байна. hаяар бэлэн бол...тушаагдаха тэрэ байшан ...дулаасуулагдаха юм. Мүн ...пионернүүдэй байшан бод...о. Энэ байшангые Зүүн...технологическа институ...ентнэр бодхоолсоо. Пио...ай энэ байшан пионернүү...иин 50 жэлэй ойдо бэлэн ...юм.

В. ГАЛСАНОВ.

ҮЛЬГЭР ДОМОГТО ХОТО ГОРОДТО

Шемах хотые үльгэр домогто город гэжэ дэмы нэрлэдэггүй. Энэ үзэсхэлэн hайхан хото эртэ урдын, үни холоhоо хойшо арадай уран гараар бүтээгдэhэн барилгануудаараа суурхадаг. Эндэ алтан гартай дархашуул, хибэс нэхэгшэд ажаhуудаг байгаа. Мүнөөшье Шемахай уладзон элинсэг хулинсагайнгаа орхиhон баялигые улам хүгжөөн арьбадхана.

Дээдэ зурагта: залуушуулай «Гянджлик» гэжэ кафе.

• • •

Доодо зураг дээрэ: Шемахай хибэс нэхэлгын фабрикын ахалагша мастер — нэхэлгын саногто 25 жэлэй туршада ажаллаhан Нурджабан Ибрагимова эдир нэхэгшэд Шаргия Хасыева болон Гюльнар Мирзоевада заабари зүбшэл үгэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Редакцида ерэhэн бэшэгүүдhээ

АЖАЛАА ГУРИМШУУЛБА

Складуудhаа запасной частьнууд ЛВРЗ-гэй тормозно цехтэ саг болзортоо ерэдэггүй, хододоо гээгдэдэг hэн. Иигэжэ тус цехэй хүдэлмэри hаатажа, ехэ хохидол ушаруулдаг байгаа. Саг соонь шухала хэрэгтэй зүйлнүүдэй асарагдадаггүй, зарим хүдэлмэришэдэй ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг дээрэhээ имэ байдал эндэ тохёолдодог бэлэй.

Энэ дутуу дундануудые зайсуулхын тулада хэмжээ ябуулга хараалаа. Жэшээлхэдэ, Хабаровскын проект зохёодог технологическа бюротой хэлсээ баталжа завод hаяхан дүүргээ. Запасной частьнуудые зөөлгэ нэгэдхэжэ, томо болгохо гэжэ проект соо хараалагдаа. hаяхан проектнэ документаци заводто ерээд, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Техническэ хангалтын таhагай дэргэдэ транспортно-диспетчерскэ бюро байгуулагдаа.

Хүдэлмэришэдые ажалдань зүбөөр тааруулжа табиhанай, ашаа зөөлгые ашатай туhатай болгоhоной эсэстэ автомашинануудта, автокрануудта ашаа тээгшэдэй тоо нилээд хороогдоо hэн. Транспортно-диспетчерскэ бюро цехүүд хоорондо жэжэ бужа юумэ (түмэр түдэгэ, бэлэн болоhон продукци) зөөлгые хангаха уялгатай.

Ашаа зөөлгые нэгэдүүлжэ гуримшуулhанай ашаар тормозно цехэй хүдэлмэри эрид hайжаржа эхилбэ.

В. БРАГИНА.

Советскэ Союз дотор барилга эрхилдэг министерствэнүүд олон юм. Энэ онсо илгаатай министерство болоно. Хүдэлмэришэдынь янза бүриин мэргэжэлтэй: металлург ба машина бүтээгшэд, химигүүд ба кондитернүүд... Теэд тэдэнэр булад шудхадаггүй, элдэб түхеэрэлгэ, амтатай эдеэ бэлдэдэггүй юм. Арадай ажахын олон ондоо hалбаринуудта хэрэгтэй промышленна объект, завод бодхоолго тэдэнэрэй гол уялга болоно. СССР-эй хүндэ индустриин предприятинуудые бариха министерство тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Юhэдэхи табан жэлэй туршада энэ министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ асари ехэ зорилго табигданхай. Тэрэ зорилгонууд тухай СССР-эй хүндэ индустриин предприятинуудые бариха министр Николай ГОЛДИН АПН-эй корреспондент Александр Федоровто иигэжэ хөөрэнэ.

КОНВЕЙЕРЪЭЭ—ЗАВОДУУД

Юhэдэхи табан жэлэй барилганууд

— Манай министерствын байгуулагдаhаар ойройдоол жэл болобо. Хэды тиимэ байбашье hаань, барилгын hайн бааза байгуулагданхай. Мүнөө хэдэн арбаад трест, комбинат, завод ба научна эмхи министерствэдэмнай бии. Манай министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр металлургическа томо заводууд, шахтанууд, нефтехимиин заводууд, мүн тиихэдэ хубсаhа, гутал оёдог фабрика болон эдеэ хоолой предприятинууд бодхоогдоно. Кинотеатр ба hургуулинуудтай, соёл культурын ба үхибүүдэй эмхи зургаануудтай, худалдаа наймаанай түб ба ажалшадай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудтай микрорайонуудые мүн лэ манай хүдэлмэришэд бодхооно.

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй ёhоор, министерствын ажалшадай хэхэ хүдэлмэри үнгэрhэн табан жэлэйхиhээ 1,5 дахин ехэдхэгдэхэ болоно. Энэмнай тон шухала, харюусалгатай хэрэг гээшэ. Энэ асари ехэ зорилгонууд ажалшадай тоо олошоруулангүй бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй, шэнэ механизм болон автомадуудые үргэнөөр хэрэглэhэнэй ашаар үйлэдбэриие иигэжэ үргэдхэхэ аргатай болонобди. Хүдэлмэришэдэй ажал бүтээсэ ехэтэй боложо, нилээд хүнгэржэ байна.

— Юhэдэхи табан жэлэй туршада хаана ямар промышленна предприяти бодхоогдохоор хараалагданаб?

— Шэнэ барилгануудые бултыень тоолохо гээшэ хүндэ хэрэг. Хэхэ бүтээхэ юумэмнай угаа ехэ. Ураал ба Сибирьтэ, Алас-Дурна ба Казахстанда, Россин түб ба Украинада, Яхадта, Прибалтика ба Заполярида шэнэ предприятинууд бодхоогдохо. Совет индустрида тон шухала, мантан томо предприятинууд тухай эндэ хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Жэшээлэн хэлэбэл, 5.000 кубометр хэмжүүртэй домно. Тиимэ пеэшэн дэлхэйн нэгэшье гүрэндэ мүнөө дээрээ үгы байна. Тэрэнэй техническэ тоо, баримтанууд мэргэжэлтэдэй анхарал ехээр татана. Тэрэнэй бүхы ажалынь оньhожоруулагдажа, бүхэли сүүдхэ соо шэрэм хайлуулагдажа байха юм.

Тэрэ пеэшэн сүүдхэ бүри 11—14 мянган тонно, жэл соо дүрбэ-табан миллион тонно шэрэм хайлуулан гаргаха юм. Кислород ба байгаалиин газ ехээр хэрэглэhэнэй, мүн бусад шэнэ технологи хэрэглэhэнэй ашаар металл хайлуулга 20 процентhээ бага бэшээр түргэдхэгдэхэ болоно.

Энэ мантан томо пеэшэнэй «аппетит» яhала hайн: сүүдхэ бүри түмэр ехэтэй арбан эшелон агломерат асарагдажа байха юм.

Иимэ томо доменно пеэшэн бодхоолго хүнгэн хэрэг бэшэ. Эндэ дүй дүршэлнай ехэ туhатай байха. Магнитогорско комбинат дээрэ манай барилгашад ба хабсаргагшадай хүсөөр 1964 ондо 2000 кубометр хэмжүүртэй домно бодхоогдоhон юм. Тэрэ үедэ тиимэ пеэшэн дэлхэй дээрэ үгы байгаа. Тиимэ хэмжүүртэй пеэшэн удаань Украинадахи «Азовсталь» заводто баригдаа hэн. Тэрэ заводто совет мэргэжэлтэдэй зохёоhон проектээр 3200 кубометр хэмжүүртэй домнын фундамент мүнөө баригдаа. Тэрэл предприятида 5.000 кубометр хэмжүүртэй мантан томо домно hаяар баригдажа эхилхэнь.

«Азовсталь», Череповецкэ заводуудта, Нижне-Тагильска комбинадта томо проектнэ шэнэ станууд баригдахаар хараалагданхай. Мүн Ураалдахи Верх-Исетскэ, Карагандинска заводууд болон бусад предприятинуудта прокат гаргаха шэнэ цехүүд ашаглалгада оруулагдаха байна.

Советскэ Союз дотор мартенүүдэй орондо конверторнууд хэрэглэгдэдэг болонхой. Булад хайлуулха шэнэ арга аша ехэтэй. Тэрэнэй ашаар металлай өөрынь үнэ сэн хямдарна, үйлэдбэри үргэлжэдэнь оньhожоруулха арга олдоно. Конверторно цехтэхи ажалай бүтээсэ мартенэйхиhээ 30—40 процентээр ехэ гэжэ тодорхойлогдонхой. Энэ табан жэлэй туршада тиимэ 9 агрегат бодхоогдохо юм. Нэгэниинь сүүдхэ соо 250 тонно металл гаргаха байна.

СССР-эй шулуу нүүрhэнэй промышленностиин министерствэдэ манай хүдэлмэришэдэй хүсөөр Казахстанда Иртышскэ шулуу нүүрhэнэй разрез баригдажа байна. Энэ хадаа дэлхэй дээрэхи тиимэ түхэлэй томо предприятинуудай нэгэн болохо юм. Тэндэhээ жэл бүри 35 миллион тонно түлишэ абтаха байна. Оронойнмай баруун районуудта, Сибирь ба Казахстанда, Украинада нефть болон химиин томо предприятинуудые манай барилгашад бодхооно.

Машина бүтээгшэдэй захилаар ехэ юумэн хэгдэхэ болоно. Комбайн бүтээдэг «Ростсельмаш» заводой үйлэдбэриин талмай хоёр жэлэй туршада 2 дахин үргэдхэгдэхэ юм. Челябинскын трактор бүтээлгын, хүдөө ажахын машина бүтээдэг бусад заводууд барилгашад ба хабсаргагшадаймнай хүсөөр шэнэлэгдэн хубилгагдаха. Павлодарай трактор бүтээлгын завод, Красноярска хизаарай Абакан хотодо вагон барилгын шэнэ комплекс бодхоогдожо байна.

Мяханай ба hүнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэй бидэнэр баhал hайн холбоо барисаатайбди. Хүдөө нютагуудта 200 мянган тахяагай багтаамжатай шубуунай фабриканууд баригдана. Тиимэ фабрикануудай бүхы ажалынь оньhожоруулагдана. Табан жэлэй туршада хүдөө нютагуудта шубуунай 74 фабрика, адууhа малай 102 байра министерствымнай хүдэлмэришэдэй хүсөөр баригдахаар хараалагданхай. Мүн тиихэдэ хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинууд олоор баригдаха байна.

— Дэлхэйн олохон оронуудта совет барилгашадтай уулзажа болохо. Тэдэнэр хилын саанахи нүхэдтэйгөө шэнэ предприяти барилсана, өөhэдынгөө дүй дүршэл дамжуулан үгэнэ. Энэ харилсаа холбоон тухай хөөрэхэдэтнай ямар хаб?

— Хилын саанахи нүхэдтэй байгуулагдаhан харилсаа холбоомнай улам бэхижэн үргэдэнэ. Тэрэнэй ашаг үрэнь тон ехэ. Жэшээлэн хэлэбэл, доменно пеэшэн бодхоохо совет дүй дүршэл бултанда туhатай бэшэ аал? Түсэбэй ёhоор 22 hара соо бодхоогдохоор хараалагдаhан Череповецкэ мантан томо домные бидэнэр 19 hара соо баряа hэмди. Энэ дүршэлөөрнай Венгриин хани нүхэд ехэтэ hонирхоно.

Жэл соо 5 миллион 500 мянган паар гутал оёхо хүсэтэй Челябинскын шэнэ фабрика хоёр жэл соо баригдахаар хараалагдаhан байбал, ойройдоол 11 hарада бодхоогдоо hэн. Чехословаки ба Польшын барилгашад энэ дүршэлтэй танилсажа байна.

Социалис оронуудай, Индиин, Иранай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын, Турциин, Алжир ба Пакистанай промышленна предприятинуудые бодхоолгодо совет мэргэжэлтэд хабаадалсана.

Научно-техническэ мэдээсэл андалдан абалсалга, элдэб хэрэгсэлнүүдые худалдан абалга ба бусад туhатай харилсаа холбоон улам үргэдэнэ.

— Шэнэ табан жэл соо совет индустриин предприятинуудые барилгын техническэ дэбжэлтэдэ ямар хубилалта болохоб?

— Барилгые индустриализацилга, научно-техническэ хүгжэлтэ ба барилга хүтэлбэрилгые нарижуулан hайжаруулга хадаа манай шухала зорилгонууд болоно. Тиихэдэ ажал хүдэлмэридэ НОТ нэбтэрүүлгэ, шэнэ техникэ болон технологи хэрэглэлгэдэ онсо , анхарал хандуулагдаха байна.

Индустриализаци тухай тодорхойгоор хөөрэмөөр. Промышленна томо комплекснуудай проект зохёолгодо хямдахан, ашаг үрэ ехэтэй конструкцинуудые хэрэглэхээр хараалагдана. Энэ хадаа барилгые түргэдхэхэ, тэрэнэй үнэ сэн хямдаруулха, бага хэмжээнэй ашаа шэрэхэ арга олгоно. Тиихэдэ барилгын шанар нилээд hайжарха.

Алюмини, хүнгэн бетоноор барилгын материал бүтээн гаргаха предприятинууд орон доторнай бодхоогдожо байна. Министерствэдэмнай барилгын hайн бааза бии юм. Жэлэй эхиндэ түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй 400 шахуу томо завод, полигон ба цехүүд манай министерствэдэ байгаа hэн. Жэл бүри 4 миллион кубометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргаха хүсэтэй шэнэ предприятинууд табан жэлэй туршада ашаглалгада оруулагдаха байна.

АПН.

«САГАЙ СУУРЯАН»

гэжэ Бүхэсоюзна фотовыставкэ

Ниислэл хотымнай түбэй сэсэрлиг соо нээгдэһэн «Сагай сууряан» гэжэ Бүхэсоюзна фотовыставкэ тон ехэ амжалтатайгаар үнгэржэ байна. Хэдэн зуугаад хүн тэрэниие орожо харахадаа, Советскэ Союзай томо томо хото, нютагуудһаа жараад хүнэй эльгээһэн гэрэл зурагуудтай танилсана.

Гэрэл зурагаар һонирходог наһатайшье, залуушье хүнүүд үбсүүндээ аппарат үргэлөөд ябахадаа, анхаралыень татаһан һонирхолтой зүйлнүүдые буулгажа, тэрэ үедэнь боложо байһан юумые саарһан дээрэ тогтоһонтой адли юумэ хэнэ. Тиимэһээ сагые зогсоодог искусство гэжэ фотографиие нэрлэдэг аабза. Тиимэл хадань Бүхэсоюзна удха шанартай выставкые «Сагай сууряан» гэжэ нэрлээ ёһотой.

«ОЛОН ХАРГЫН БЭЛШЭР ДЭЭРЭ».
А. П. Лысогор — инженер.
Днепропетровск.

«ҮГЛӨӨГҮҮР».
В. А. Лозовой — инженер.
Калининград.

ФУТБОЛ

Арба нэгэдэхи илалта

Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд ээлжээтэ наадануудаа үнгэргэхөөр Сибириин хотонуудта айлшалба гэжэ мэдээсээ һэмди. Эдэнэр үнгэргэшэ амаралтын үдэр Новокузнецк хотын «Металлург» командатай наадаба. Энэнь хорин долоодохи уулзалгань болоно.

Нааданай хоёрдохи хахадта һайн добтолгодо ороһон манай футболистнууд тоо нээжэ, урмашаа, баясаа. Энэ бүмбэгэ манай командын добтолгошо Николай Дорофеев сохижо оруулһан байгаа. Тингэжэ манай «Сэлэнгэ» команда дүн хамтадаа 44 очкотой болобо. Удаадахи наадаяа «Сэлэнгэ» командын футболистнууд сентябриин 9-дэ Барнаулай «Динамо» командатай үнгэргэхөөр аян замда саашань үргэлжэлүүлбэ.

МАНАЙ КОРР.

Республикын залуу уран зохёолшодой конференциие угтуу[...]

НЮТАГАЙМНАЙ ШАРАЙ ЯМАР БЭ?

(ШҮЛЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ)

Обогор эдэ шүлэгүүдые шэнжэлхэ даабари абаад һуухадаа, бэшэһэн хүн бүхэнэй нэрэнүүдые, зохёоһон юумэнүүдыень дахин дахин уншанаб. Тракторист, багша, сэрэгшэ, малшан, һурагша, ангууша— ямар мэргэжэлтэй хүн үгыб даа?! Зарим нүхэд удаан саг соо шүлэгүүдээ хурлажа, даража, хэды дахин заһаһан хойноо редакцида эльгээдэг гуримтай. Нүгөөдүүлынь бэшэмсээрээ, заримдаа сэбэр саарһан дээрэ буулгажа үрдингүй, абаһаар конвертэлжэ «заһаад бараад, газетэдээ гаргажа үзэгты» гэһэн тэмдэгтэйгээр хэблэлэй газар руу ябуулдаг зантай.

Зүб даа, шүлэгүүдээ редакцида эльгээхэдээ, хүн бүхэн тэрэнэйнгээ толилогдохые гү, али харюугай ерэхые тэсэжэ ядан хүлеэдэг гээшэ. Теэд манай редакцида үдэр бүри шүлэгүүд олоор ерэдэг. Үдэр бүри тэдэ шүлэгүүдые тодорхойгоор шэнжэлэн, автор бүхэндэ харюу бэшэхын тула тусгаар ехэ саг хэрэгтэй. Харин тиимэ арга боломжын үгы хадань, заримдаа шүлэг бэшэдэг нүхэдтэ туһатайшье байха аалам гэжэ хаа яа иимэ ниитэ шэнжэлэл хээд, газетынгээ хуудаһанда толилдог гээшэ аабзабди даа.

Мүнөө темэнүүдээрнь бүлэглэн шэнжэлһыемнай уншажа үзыт даа, шүлэг бэшэдэг нүхэд!

„Түхэреэн сагаан Яруна", али?..

Олон нүхэд түрэһэн нютаг, түрэл дайдаяа магтан дуулаха дуратайнууд. Тэрэ хадаа ехэл һайн хүсэл. Түрэһэн гараһан тоонтоёо тоожо сэгнэжэ ябахадаа, гарыень гансагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэһэн эхэ, эсэгээ мартаха аалши? Хизааргүй һайхан Эхэ оромнай урсахан гэрэймнай богоһын тэндэһээ эхитэй гэжэ булта мэдэнэбди. Тиихэдээ нютаг тухайдаа шүлэг бэшэхэ гээшэ Эхэ оронoo магтан түүрээһэнтэй тон адли.

Гэхэ зуура ямаршье нютаг өөрын дүрэ шарайтай байдаг гээшэ аабдаа. Улаан-Үдэ шадар оршодог Дээдэ-Онгостойе «энэшни Доодо-Онгостой гээшэ» гэжэ хэншье булялдахагүй бшуу. Юуб гэхэдэ, тэрээхэн хоёр нютагнай хоорондоо хэршье дүтэ зайтай һаа, нилээн ехэ илгаатай.

Зүгөөр нютагаа магтахаяа һэдэһэн бэшэгшэд юундэшьеб тэрээхэн хуули ёһые ойлгодоггүй гэхэ юм гү, али һанаандаа хадуудаггүй байна. «Хадуудаггүй» гээшэмнай үндэһэтэй, юуб гэбэл урда тээнь манай газетэдэ толилогдоһон шэнжэлэлнүүд соо тэрээн тухай яһала тодорхойгоор нэгэтэ бэшэ хэлэгдэһэн байха.

Теэд залуу бэшэгшэдэй шүлэгүүд соо нютагайнь шэнжэ орой харагдадаггүй. Дурсагдаһан нютагайнь нэрые мянга дахин хубилгабашье, удханьондоо болохогүй. Жэшээнь, Совет Армиин албанһаа һая табигдаад, хүгжэмэй училищида шалгалта барижа байхадаа, Геннадий Жамбалов «Яруна» гэжэ шүлэг эльгээбэ.

Түрэһэн минии тоонто,
Түрэл һайхан нютаг,
Түүхэдэ гоёор магтама (?)
Түхэреэн сагаан Ярунам.

Яруна нютагые магтаһан зургаан бадаг соо нэгэшье шэнэ бодол үгы. Яруна гээшэмнай ондоо нютагуудһаа юугээрээ илгаатай юм гэжэ мэдэхын аргагүй. «Яруна» гэжэ үгые хаяад, ондоо ямаршье нютагай нэрые оруулаа һаа, юуншье хубилхагүй.

Мүн баһа Совет Армиин зэргэдэ алба хэжэ ябаһан **Лубсан Баторов** «Нютагни» гэжэ шүлэг соогоо «сарюун сэлмэг Сутай» нютагаа магтана. Хэрбээ «Сэлэнгын аймагай Сутай нютагай гражданин» байһанаа авторай дуулгаагүй һаа, ямар газар уһые магтажа байһыень мэдэхээр бэшэ байгаа.

Вера Цындеевагай (Ага) «Уртадаа», «Түрэл нютагни Ленинэй заабаряар», **В. Шагаповай** (Түнхэн) «Уужам нютагни» гэһэн шүлэгүүд мүн дээрэ дурсагдаһан нүхэдэйхидэл дутагдалтай. Жэшээнь, Вера Цындеевагай «Уртадаа» гэжэ шүлэг 50 яад мүртэй. Теэд уншагшын сэдьхэлдэ хадуугдамаар нютагай дүрэ шэнжэ, уран һайхан үгүүлэл үгы. Урта гээшэ хаана оршодог юм, ямар нютаг юм гэжэ ойлгохын аргагүй.

Нютаг нуга тухайгаа бэшэхэдээ, ямар нэгэ онсо шэнжыень обёоржо, ондоо поэдүүдэй бэшэһэнһээ ташха ондоогоор аад, уран гоёор зураглаха гэжэ оролдоһой даа гэжэ залуу бэшэгшэдтэ хүсэхэ байнабди.

Инаг дуран тухай

Олон бэшэгшэд инаг дуран тухай бэшэнэ. Тэрэньшье ойлгосотой. А. С. Пушкин «Евгений Онегин» гэжэ роман соогоо нэгэ геройнгоо амаар хэдышье наһатай хүн инаг дуранда абтадаг юм гэһэн бодол хэлүүлһэн байдаг. Тиимэһээ эдир бэшэгшэдэй зүрхэн соогоо бурьялан байһан инаг дуран тухай түүрээхэнь гайхалгүй.

Теэд лэ дуран тухай бэшэхэдээ, баһал урда тээнь хэлэгдээгүй үгэнүүдые шэлэжэ, уншагшын зүрхэнэй хүбшэргэй шэмшэрүүлмээр, уян бодолоо саарһан дээрэ гаргаха гэжэ оролдоогүй һаа, хэндэшье хэрэггүй, боро юрьеэнэй шүлэг бүтэшэнэ ха юм. Дээрэ дурсагдаһан «Яруна» гэжэ шүлэгэй автор Г. Жамбалов «Инагтаа» гэжэ зохёол соогоо иигэжэ бэшэнэ:

Дуунайм хонгёо аялга
Дайда дэлхэй зэдэлүүлнэ
Дуратай гансым аялга
Минии досоо доһолуулна.

Эдэ мүрнүүдые уншахада, «Трактор агтын аялга» гэжэ олондо мэдээжэ дуунай үгэнүүд һанаанда ороно...

Ой мододшье дуулана,
Байгаали һайхан (?) шэбэнэнэ.
Үдэшэ үглөө дурданаб
Урихан минии Дулмажап (?)

Энэ бадаг оройдоо уран шүлэг болоогүй. Гадна үгэнүүдэй хоорондохи холбоо байгуулха дүрим сахигдаагүй. «Байгаали һайхан шэбэнэнэ» гэхэдэнь, юун гэжэ ойлголтойб? «Һайхан байгаали» гэхэеэ һанаа гү? Тиигэбэл, мэдүүлэл соохи үгэнүүд байраяа алдажархёо. Али «һайханаар шэбэнэнэ» гэхэеэ һанаа гү? Хэрбээ тиигэхэ гээ һаань, эндэ үгын зохилдолой гурим сахигдаагүй.

Саашань автор иигэжэ дуулана.

Гансал шимни хаанабши?
Гараа намдаа һарбайгыш.
Хэзээ шимни бусахабши?
Хэтын заяа золгуулыш (?)

Эдэ мүрнүүд соошье дуран тухай хэлэһэн шэнэ бодол үгы.

Зэдын аймагай Цагаатай нютагһаа **Михаил Галсанов** хэдэн шүлэг эльгээгээ. Тэрэнэй «Захяа» гэжэ шүлэгынь — дуран тухай.

Инагни, бү бодоорой (?)
Ингээд лэ дүүрээ хооһон
дурамнай,
Этигэл найдалаа бү алдаарай,
Эрын (?) дабаан намайеш
далланхай.

Иигэжэ бэшэһэн аад, саашань иимэ үгэнүүдые холбоно:

Жаргалта замайнгаа жаран
дабаае
Заягаа холбон дабахабди,
мэдээрэй...

Гэбэшье М. Галсановай шүлэгүүдые уншахада, даншье хооһон бэшэ, шүлэгэй «һэмһэтэй» гэжэ һанахаар. Үгэ хэлэээ баяжуулаад, шүлэг бэшэлгын хуули ёһо шудалаад, буряад хэлэнэйнгээ грамматика һайса мэдэхэ болоод байгаа һэн, юу хээ туйлахадаашье болохо гээшэ аабза. Юуб гэхэдэ, шүлэгүүд соонь һониш холбоонууд, ялас гэмэ образой түхэлнүүд үзэгдөөд абана.

Хэжэнгын аймагһаа **Роза Раднаева** олон шүлэг эльгээгээ. Тэдээн сооһоонь «Инагайм зүрхэн» гэжэ шүлэгые хаража үзөө:

Минии гүлмэрхэн ухаан соо
Миндаһан шэнги зөөлэхэн
Инаг дуран лугшана.
Һалхин эшхэрнэ.
Һанаандам таараһагүй
юундэшьеб даа.

Иигэжэ залуу бэшэгшэ сэдьхэлэй хүлгөөе зураглаадхина. Теэд саашань инагай зүрхэндэ этигэхэеэ болиһон тухай автор домоглоно, залуу наһанай ошожо байһые халаглана:

Эмнис гэһэн нюдэндэ
Этигэхээр бэшэл ха.
Иигэжэ шортоо,
залуу наһан ошоно..

Зүгөөр автор «хүлгэһэн бодолоо» гаргахадаа, үгэнүүдээ хайша хэрэгээр холбон, иишэ тиишэнь мушхаралдуулна. Ямаршье уянгата бодолоо тон юрынхеэр аад, хэнэйшье буруушаахын аргагүйгөөр уншаад лэ: «Нээрээл иимэ байдаг даа, тон зүб бэшээ» гэжэ хэлэхээр гаргахаяа оролдоо һаа[...] гэжэ һанахаар агша. Тии[...] Роза Раднаевагай шүлэгүүд[...] нирхомоор юумэнүүд яһа[...] Өөртөө ехэ эрилтэ табяад, [...] хэнөө, бадаг бүхэнөө һайса[...] наад», гэр баридаг модошо[...] най бодожо байһан торхын[...] лан бүхэниие хоноон һ[...] байһандал, үгэнүүдэйнгээ [...] тааруулан холболдуулжа [...] болоо һаа, һайн бэлэй. Энэ[...] зүбшөөлнай залуу бэшэгш[...] рандань хабаатай байжа б[...]

Хүбүүе тээгэлээ гэжэ гү?..

Москва хотодо һурадаг за[...] шэгшэ **Даши-Дондоб Очиро**[...] гэ, тээгэ...» гэжэ шүлэг[...] иигэжэ бэшэнэ:

Талада түрөөб,
Хонидой дунда.
Анкетым
түрүүшын[...]
Талым
тэгшэ[...]
Эхынгээ нюур
Тэнгэри хоёрые
Илгаруулаагүйб,—
адли гүнзэгы.

Нэгэдэхеэр, залуу хүбү[...] ряад хэлэнэй гуримһаа та[...] гоор бодомжолно ха. Хоёр[...] «эхынгээ нюур тэнгэри хоёр[...] гаруулаагүйб» гэхэдэнь, зал[...] шэгшэ «һабяаһаа» та[...] юм аа гү, хэндэшьеб ал[...] өөртөө, үнэ сэн нэмээжэ, бу[...] илгарха гэжэ оролдоно гү гэ[...] жэг түрэнэ.

Талатай хамта
Тээгэлээ намай
Түрүү хонишон:
— Тээгэ,
тээгэ,
тээгэ!

«Энэмнай юун гээшэб? Х[...] үхибүүн хоёрые илгаруул[...] литороо түрүү зэргэдэ гар[...] нишон байгаа гү?» гэжэ у[...] сохом дураа гутахал даа. [...] һайхан образ бэдэрхэ хэрэг[...] гөөр хурьгаа голоһон хони[...] ли болон тээгэлүүлхэ гээшэ [...] юм?

Мүн лэ энэ залуу нүхэрэй[...] тагайм үглөө» (Элегическэ[...] гууд) гэһэн шүлэг соо бу[...] юумэнүүд бии. Жэшээнь:

Дaaраһан талада хуһануу[...]
Дура хүлеэһэн үхидтэл (?)

Үгышье һаа:

Мульһэн дээрэнь нуура[...]
Загаһашанай ганса онгоц[...]
Иамда досоом һануулаа
Нагса абым хуурсагы (?)

Шүлэгые хүнэй сэдьхэ[...] дуугдамаар болгохын тула[...] гэмэ образ гаргаха хэрэгт[...] ахамад поэдүүд һургадаг [...] Зүгөөр ямаршье образ эсте[...] (гоё һайханай), этикын (с[...] бодол хүмүүжүүлгын) хуул[...] той харшалдаагүй байгаа [...] нэйшье сэдьхэлдэ хадуугд[...]

Ц. ДОНДО[...]

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЕВРОПОДО ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАНГАХА ЗОРИЛГООР

Баруун Берлин тушаа хэлсээндэ дүрбэн ехэ гүрэнэй — СССР-эй, США-гай, Англиин ба Францийн элшэн сайдуудай зүгһөө сентябриин 3-да гар табиһан ушар Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи оршон байдалые заһаруулан һайжаруулха шухала алхам болоно. Дайнай һүүлээрхи Европодо хабаатай эгээн орёо бэрхэтэй асуудалнуудай нэгэн гуримшуулан шиидхэгдээ. Энэ түбидэхи байдалые бэрхэтэй болгохо гэдэг хархис хүсэнүүд хори гаран жэлэй турша соо шадаха бүхы юумэеэ хэһэн байна. Хэлсээндэ гар табигдахын урда тээ дүрбэн гүрэнэй элшэн сайдууд 17 һарын турша соо оло дахин уулзажа, зүбшэн хэлсэһэн байха юм. Гэхэтэй хамта, түгшүүрилтэ байдал һуларуулха гэжэ эрмэлзэдэг ба тэрээниие туйлахаар бэлэн байдаг Советскэ Союзай зүгһөө энэ асуудал шиидхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэһыень дэлхэйн хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

Дүрбэн талын хэлсээн бүхы дэлхэй дээрэ, тэрэ тоодо Германиин хоёр гүрэнэй правительствануудай зүгһөө һайшаагдан угтагдаа. Энэ хэлсээн «ГДР-тэ, социалис хани нэгэдэлтэ түрэнүүдэй гадаадын политикые хамтааран зүбшэн хэлсэхэ ба бэелүүлхэ хэрэгтэ, мүн Европодо амгалан байдал хангахын, зүришэлдөө зайсуулхын түлөө тэмсэдэг дэлхэйдэхи, тэрэ тоодо ФРГ-дэхи бүхы хүсэнүүдтэ ехэ удха шанартай» гэжэ ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэри дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Баруун Берлин тушаа дүрбэн талын хэлсээнэй баталагдаһантай дашарамдуулан, хэн «оноoб», хэн «хохидооб» гэхэ мэтэ хооһон үгэнүүд, хуурмаг яриянууд баруун оронуудай хэблэлдэ үсөөн бэшэ толилогдоһон байха. Тиимэ ярианууд үндэһэ баримтагүй. Хабаатай талануудай тэмдэглэһэнэй ёһоор, тус хэлсээн Европодо тохёолдоһон бодото байдалые, хэлсээндэ хабаадаһан бүхы талануудай, тэрэшэлэн Германиин хоёр гүрэнэй эрхэнүүд ба уялгануудые хараада абана. Баруун Берлин ФРГ-дэ хабаагүй гэжэ хэлсээн дотор тодо һонороор тэмдэглэгдэнхэй, тэрэшэлэн Баруун Берлиндэ Баруун Германиин эрхилэг политическэ ажал ябуулгые бага болгохо гэжэ хараалагданхай. Гэхэ зуураа, энэ хэлсээн Берлинэй баруун секторнүүдэй онсо байдалые анхаралдаа абана, Баруун Берлинэй хүн зондо нилээд тааруу болгохоор хараална. «Нойес Дойчланд» газетын дурдаһанай ёһоор, дүрбэн талын хэлсээн дотор «ГДР-эй сүлөөтэ эрхэнүүд ба Баруун Берлинэй гражданинуудай ашаг туһа бүрин хараада абтанхай». Тиимэ болохолоороо, тус хэлсээн бүхы талынхидта аша туһатай байха, эб найрамдалай, түгшүүрилтэ байдал һуларуулгын ба Европодохи харилсаа холбооной хэрэг һайжаруулгада туһатай болоно.

Дүрбэн талын хэлсээнэй һүүлээр гуримшуулан шиидхэлгын тодорхой асуудалнуудаар Германиин хоёр гүрэнэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд болохо зэргэтэй. Энэ хэлсээн хөөрэлдөөнүүдэй эшэ үндэһэн болохо. Тиимэ хөөрэлдөөнүүд амжалтатайгаар дүүрэхэ гэжэ найдаха бүхы үндэһэ баримта бии.

Баруун Берлин тушаа хэлсээн Европодохи шиидхэгдээгүй ондоошье асуудалнуудые шиидхэхэ таатай зохид арга боломжо хангаха. Хэрэг ушарай энэ талые дэлхэйн бүхы хэблэл тусхайлан тэмдэглэнэ. «Советскэ Союзтай, Польшотой ФРГ-гэй хэһэн договорнуудые эсэслэн батални ябадалда һаад болохо ондоо шалтагаан мүнөө байха ёһогүй... Европодо амгалан байдал тогтоохо асуудалаар амжагдаһан туйлалта Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлхэ ба манай түбидэхи бүхы талын харилсаа холбоо хүгжөөхэ үндэһэ һуури болохоор саашанхи ябуулгануудые урмашуулха ёһотой, түрүүшын ээлжээндэ ниитэ Европын зүблөө тон һаяар зарлаха тухай хэлэгдэнэ» гэжэ Польшын «Глос працы» газетэ бэшэнэ.

АРАБУУДАЙ НЭГЭДЭЛЭЙ АША ТУҺАДА

Гурбан араб гүрэнэй федерациин конституциин проект тушаа референдум сентябриин 1-нэй үдэр Египедтэ, Сиридэ, Ливидэ, үнгэргэгдөө. Референдумдэ хабаадагшадай тон олонхинь конституциин проектые һайшааба. Тиимэһээ дэлхэйн картанууд дээрэ: Араб республикануудай федераци гэһэн шэнэ нэрэ бии болохонь. 40 миллионһоо дээшэ хүн зонтой, 3 миллион шахуу дүрбэлжэн километр газар дайдатай, араб гурбан ороной федеративна нэгэдэл араб оронуудай түүхэдэхи шухала шата болоно. Энэ нэгэдэл Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө араб арадуудай тэмсэлдэ шухала хубита нэмэри болохо. Араб оронуудай эб ее таһалха зорилгоор Дүтын Зүүн зүгтэ американ империалистнуудай, тэдэнэй Израилиин дахуулнуудай хэдэг һүйдхэлэй ябуулгын бүри дэбэргэгдэжэ байха үедэ иимэ Федерациин эмхидхэгдэһэниинь онсо удха шанартай.

Мүнөө эдэ гурбан ороной арадуудай һайшааһан конституци дотор бэшэгдэһэн, араб гурбан ороной шэнэ нэгэдэлэй онсо өөрэ талануудынь юуб! Нэгэдэһэн гүрэнүүдэй президентнэрһээ бүридэхэ соведынь федераци доторхи гүйсэдхэхы дээдын засагые бэелүүлхэ болоно. Федерациин хүтэлбэрилэгшэд гадаадын политикын, обороно эмхидхэлгын гол хараа шугамуудые, оронуудай экономико түсэблэлгын асуудалнуудые тодорхойлон хараалха ёһотой байна. Араб Республиканyудай федераци хамтын тугтай, герб, гимн ба ниислэлтэй байха юм.

Федерациин байгуулагдаһан ябадал бүхы гурбан орониие бүри мүһэн холисолдуулха гэһэн удхатай бэшэ юм. Египет, Ливи ба Сири өөр өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые, гүрэнэй аппарат ба социальна байгуулалтые үлөөхэ. Энэнь ойлгосотой. Федерацида хабаадагшад өөрын экономическа ба социально-политическэ хүгжэлтын хэм хэмжээнэй талаар ондо ондоо; тус бүридөө национальна онсо өөрэ байдалтай, өөрын онсо асуудалнуудтай байна бшуу.

Гэхэ зуура, араб газар дайда дээрэхи империалис зонхилолго ба дарлалтые бүхы талаарнь усадхахын түлөө хамтын тэмсэл эдэ оронуудые нэгэдхэнэ. Каирай «Аль-Гумхурия» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, араб олониитэ энэ шэнэ федерациие национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлэй зам мүн гэжэ тоолоно. Тус федераци Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү, бэеэ дааһан байдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын замаар дабшахын түлөө эдэ оронуудай тэмсэлые улам шангадхаха зэргэтэй.

С. ИВАНОВ,
В. СЕРОВ.
(ТАСС).

УРДА ВЬЕТНАМ. Патриодуудай хатуу шанга сохилтоһоо сухарижа, американ-сайгоной ээрхэг түримхэйшүүл Вьетнамые хоёр газар болгожо хубааһан Бенхай мүрэнһөө урагшаа оршоһон Куангчи провинцида түхеэрһэн бэхилэлтэнүүдһээ холодон зайсаха ушартай болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Гладиатор» гэжэ сэрэгэй бааза нүүлгэгдэжэ байна.

ЮПИ—ТАСС-ай телефото.

ОРШОН БАЙДАЛ ЗАҺАРУУЛХА АЛХАМ

БОНН. ТАСС-ай корреспондент Ю. Борисов иигэжэ дамжуулба: Баруун Берлиндэ хабаатай асуудалнуудаар СССР-эй, Францийн, США-гай ба Англиин правительствануудай хоорондохи дүрбэн талын хэлсээндэ гар табиһан ушар ФРГ дотор үргэноор зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

Хэлсээндэ гар табигдаа гэһэн мэдээсэлэй дамжуулагдаһан дары Бонной правительствын тусхай заседани зарлагдаа. Баруун Берлиндэ хабаатай асуудалые «гуримшуулан шиидхэхэ тодорхой хэмжээнүүдэй туйлагдаһые» һайшаан дэмжэһэн мэдүүлгэ тунхаглагдаба.

ФРГ-гэй федеральна канцлер В. Брандт радио ба телевиденеэр үгэ хэлэхэ зуураа, дүрбэн талын хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаһан оронууд» «түгшүүрилтэ байдал һуларуулгые шухалада тоолодог байһанаа элирхэйлэн харуулба» гэжэ тэмдэглээд, «дүрбэн элшэн сайд юрэнхыдөө һайн үрэ дүн туйлаа» гэжэ тусхайлан дурдаба.

Г. Данелиусай мэдүүлгэ

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин түрүүлэгшэ Г. Данелиус Баруун Берлин тушаа дүрбэн талын хэлсээндэ гар табигдаһые партиин правлениин үмэнэһөө һайшаагаа.

«Энэ хэлсээн Баруун Берлиндэ, тэрэнэй хүн зондо, арадуудай амгалан ба аюулгүй байдалда хабаатай ехэ амжалта мүн, тиихэтээ хамта — Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха эрмэлзэлгэдэ зүришэдэг хүсэнүүдэй буруутаһан ябадал болоно»,—гэжэ Г. Данелиус мэдүүлбэ.

«Дүрбэн талын хэлсээн, ФРГ-гэй правительстватай, Баруун Берлинэй сенадтай ГДР-эй правительствын хэхэ хөөрэлдөөнүүд Баруун Берлинэй хүн зоной байдал улам һайжаруулха ябадалда туһа хүргэхэ байха» гэжэ тэрэ нэмээн тэмдэглээ.

ХЭТЭРХЭЙ ЭТЭГЭЭДҮҮДЭЙ ХАРХИС УРЯА

ЛОНДОН. (ТАСС). Ольстертохи байдал улам хэсүү боложо байнхай. Сентябриин 3-да Белфастын оршондо болоһон суглаан дээрэ протестан хэтэрхэй этэгээдүүд юнионис правительствын мэдэл доро байха тусхай штурмовой отрядуудые дары бии болгохо гэһэн эрилтэ табиба. Тон шэнэ зэбсэгээр зэбсэглэгдэһэн тэдэ сагдаанарта үгэхые тэрэ суглаанда хабаадагшад дурадхаа.

Граждан эрхын түлөө хүдэлөөндэ хабаадагшадые талархан дэмжэдэг бүхы хүн зониие, тэрэ тоодо парламентын гэшүүдые түрмэдэ хааха гэһэн эрилтэ хэтэрһэн хархис этэгээдүүд табиба.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Үйлэдбэриин муудалга ба мүнгэнэй үнын уналга

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корр. Г. Фримен иигэжэ дамжуулба: американ экономикые заһаруулхын тула правительствын зүгһөө онсо хэмжээнүүдэй абтажа байбашье, Холбоото Штадууд дотор промышленна үйлэдбэрилгэ улам муудажа, юумэнэй үнэ сэн хүндэржэ үргэлжэлһөөр.

Ажалай министерствын тунхаглаһан һүүлэй мэдээнүүдһээ харахада, ажалгүйшүүлэй тоо августда 5,1 миллион хүн болоо, энэнь орон доторхи ажал хэжэ шадаха бүхы зоной 6,1 процент болоно. Ажалгүйшүүлэй тоо булад хайлуулдаг промышленностьда илангаяа ехээр олошорбо. Һүүлэй неделиин турша соо хэдэн арбаад мянган хүдэлмэришэд эндэхи заводуудһаа гаргагдаа.

Зүришэлдөөн улам һүжэрнэ

БОНН. (ТАСС). «Европын экономическа нүхэсэлдэ хабаатай оронуудай хоорондын зүришэлдөөн улам һүжэржэ үргэлжэлһөөр» гэжэ Баруун Германиин хэблэл тобшолол хэнэ. Тиихэ зуураа, долларые «абархын» тула Вашингтоной зүгһөө хэмжээнүүдые абажа байһантай дашарамдан, экономическа энэ хизаарлагдамал бүлэглэл доторхи үйлэ хэрэгүүдэй ябасые эндэхи хэблэл сошордолтой ба һанаа зобонгёор адаглана. ЕЭС-эй министрнүүдэй соведэй Брюссельдэхи зүблөөнэй урагшагүйдэлгөөр дүүрэһэнһээ хойшо, тэрэшэлэн үнгэрэгшэ неделидэ Франци ФРГ хоёрой хоорондын «консультативна хөөрэлдөөнүүдэй» үеэр ямаршье үрэ дүн туйлагдаагүйһөө уламжалан илангаяа ехэ сошордол гараа.

ПРАВДА · БУРЯТИ[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: «П[...] газетын сентябриин 6-най [...] шатадахи мүрысөөн» гэжэ[...] бэшэг. Хүдөөгэй ажалша[...] шэтэ ажал хэрэгүүд. Эхэ [...] искусственнаар үрэжүүлгэ[...] шүүмжэлхы бэшэг.

Хоёрдохи хуудаһанда: про[...] дистнууд тухай хөөрөөн. [...] са хуряалгын үедэ нютаган[...] дүүдэй хэһэн ажал хүд[...] Экономикын эрдэмэй [...] Г. Раднаевай «Ниитын [...] риин аша үрэ» гэһэн стать[...] тийна ажабайдалһаа абта[...] дээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда: [...] циин почтоһоо» — иимэ [...] доро тобшо информацинууд[...]

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...] ческо зураглал» гэһэн нии[...] шаг доро С. Мунга[...] РСФСР-эй габьяата уран [...] М. Е. Шестакова тухай хө[...] Уласхоорондын шэнжэлэл.

СЭ — ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[...]
18.00 — «Дуумнай ха[...] гэһэн һурагшадта зорюул[...] дамжуулга. 18.25 — ула[...] дын шэнжэлэл. 18.45 — [...] ковтай танилсыт» гэһэн [...] очерк. 18.55 — «КПСС-эй [...] съезд тухай хөөрэлдөөн» [...] дамжуулга. 19.20 — теле[...] ма. 19.40 — «Холын застав[...] рэ» гэһэн киноочерк. 19[...] «Хоолос» гэһэн тусхай да[...] га. 20.15 — «Год в земно[...] долете» гэһэн киноочерк. [...] «Советскэ Союзай элшэ[...] гэһэн уран һайханай [...] 22.05 — концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[...]
11.00 — Н. Гоголиин «[...] души» гэһэн теле-зүжэгэй [...] хи хубинуудынь харуул[...] 12.40 — концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонуу[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—5[...] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактор[...] 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—6[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6[...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленнос[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—69[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, и[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин[...] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-00451. Заказ №[...]